

Kort polsk grammatik

Morgan Nilsson

version 2003-12-19

Andra titlar av samme författare:

Allmän grammatik för begynnande slavister

Tjeckisk basgrammatik

Tjeckisk baskurs

Kommande titlar:

Polsk grammatik

Polsk nybörjarkurs

Polska grammatikövningar

Kort slovakisk grammatik

Kort slovakisk-svensk ordbok

Kort slovensk grammatik

Kort slovensk-svensk ordbok

Kort tjeckisk grammatik

Kort ukrainsk grammatik

Kort ukrainsk-svensk ordbok

Preliminär arbetsversion

Preliminärt ISBN 91-973487-0-8

Alfabetet

A	[a]	
Ą	[o [~]]	
B	[b]	
C	[c] = [ts]	
CH	[ch]	ungefär som sv. <u>ch</u> oklad (den mindre prestigefyllda varianten av sje-ljudet)
CZ	[cz] = [tsz]	sv. <u>forts</u> ätta
Ć	[ć] = [tś]	sv. <u>lattj</u> o
D	[d]	
DZ	[dz]	
DŹ	[dź]	
DŻ	[dż]	
E	[e]	som sv. <u>ä</u> ta
Ę	[e [~]]	
F	[f]	
G	[g]	
H	[ch]	ungefär som sv. <u>ch</u> oklad (den mindre prestigefyllda varianten av sje-ljudet)
I	[i]	
J	[j]	
K	[k]	
L	[l]	
ł	[ł]	som eng. <u>w</u> ater
M	[m]	
N	[n]	
Ń	[ń]	som sp. <u>señ</u> or
O	[o]	som sv. <u>å</u> ska
Ó	[u]	som sv. <u>o</u> st
P	[p]	
R	[r]	
RZ	[ż]	som franska <u>j</u> our
S	[s]	
SZ	[sz]	som sv. <u>fors</u>
Ś	[ś]	tje-ljud, som sv. <u>k</u> inesisk
T	[t]	
U	[u]	som sv. <u>o</u> st
W	[v]	

Y	[y]	ungefär som sv. y men utan att puta med läpparna, de skall vara helt avslappnade
Z	[z]	tonande s, som ty. sieben
Ż	[ż]	tonande tje-ljud, som vissa stockholmares ja
Ź	[ź]	som franska jour

Betoning

Betoning ligger i polskan på näst sista stavelsen i ordet.

Kraków, w Krakowie

Preposition + pronomen betraktas ur betoningssynpunkt som ett ord.

dla niej, **o** nim, **do** mnie, **o** tym

Vissa prepositionsfraser som snarast är odelbara och fungerar som adverb betonas som om de vore ett ord.

na raz på en gång, **na** wsi på landet, **wyść za** mąż gifta sig

Negationen och efterföljande verb betonas som om de vore ett ord.

nie mam, **nie** wiem, **nie** mógł

I ett antal ord av främmande ursprung bör betoningen i vårdad polska placeras på tredje stavelsen från slutet. I synnerhet gäller detta ord på **-ika/-yka**.

matematyka, **fizyka**, **prezydent**

På motsvarande sätt bör virila substantiv av främmande ursprung på **-ik/-yk** betonas på tredje stavelsen från slutet när de har en enstavig ändelse.

politycy politiker

I preteritum och konjunktiv bör personändelserna **-śmy**, **-ście** och konjunktivpartikeln **-by-** i vårdad polska inte påverka betoningen. Betoningen bör placeras som om dessa ändelser inte hörde till ordet.

mieliśmy, **chciałabym**, **zrobilibyśmy**

I talen 700, 800, 900 bör betoningen i vårdad polska falla på samma stavelse som i de enkla talen 7, 8, 9.

siedemset, **osiemset**, **dziewięćset**

Ytterligare några uttryck bör i vårdat språk betonas på tredje stavelsen från slutet.

w ogóle, rzeczpospolita

Uttalet av **i**

När **i** står efter en konsonant före en vokal uttalas det som [j].

Piotr [pjotr]

Efter **s, z, c, n** före vokal är dock **i** en ersättning för accenttecknet på den föregående konsonanten. Dessa konsonanter uttalas därför [ś, ź, ć, ń].

Uttalet av **ą** och **ę**

Dessa uttalas på en rad olika sätt beroende på vilket ljud som följer närmast efter.

ą och ę uttalas som	[oũ]	resp.	[e]	sist i ord
	[o]		[e]	före l, ł
	[om]		[em]	före b, p
	[on]		[en]	före k, g, d, t, dz, c, dź, cz
	[ojń]		[ejń]	före dź, ć (dzi, ci)
	[oũ]		[eũ]	i alla andra fall

I överdrivet tydligt uttal kan dock **ę** uttalas som [eũ] även sist i ord.

I orden **piętnaście** och **dziewiętnaście** uttalas **ę** normalt bara som [e]. I överdrivet tydligt uttal kan man dock höra både [en] och [eũ] i dessa ord.

I vardagligt språk uttalas akkusativformen **te denna** som [tą].

Uttalet av obstruenter

Obstruenterna förekommer i par om tonande och tonlösa.

Tonande	b	w	d	g	z	ź	ż/rz	dz	dź	dż	
Tonlösa	p	f	t	k	s	ś	sz	c	ć	cz	h/ch

Sist i ett ord uttalas tonande obstruent som motsvarande tonlösa.

chleb [chlep]   **Kraków** [krakuf]   **pociąg** [poconk]

Detta gäller inte prepositioner som följs av och läses ihop med ytterligare ord.

nad moim łózkim [nadmoim łuszkjem]

När flera obstruenter står intill varandra i ett ord måste samtliga uttalas tonande eller tonlöst. Den sista obstruenter i gruppen avgör om uttalet skall bli tonande eller tonlöst.

książka [ksoŋszka]   **sześćdziesiąt** [szeźdześont]

(ć uttalas inte överhuvudtaget eftersom det skulle bliv till [dź] och två [dź] i rad blir för mycket.)

Obstruenterna **w** och **rz** är svagare än de övriga och kan inte påverka andra obstruenter inom samma ord. I stället påverkas de själva av föregående obstruent.

trzy [tszy]   **kwiat** [kfjat]   **przyjście** [pszyjedze]

Prepositioner påverkas om nästa ord börjar med obstruent.

w czwartym pokoju [fczfartym]   **z tatą** [statow]

Uttalet av **ł**

Sist i ord efter konsonant uttalas normalt inte **ł**. I överdrivet tydligt uttal kan det dock uttalas på sitt vanliga sätt.

szedł [szet]   mógł [muk]

Även inuti ord mellan två konsonanter försvinner normalt **ł** i uttalet. I överdrivet tydligt uttal kan det dock uttalas på sitt vanliga sätt.

jabłko [japko]

Uttalet av **n**

Före **g** och **k** uttalas **n** alltid som svenskt ng-ljud i västra och södra Polen (s.k. Kraków-uttal).

dziewczynka [dźefczyŋka]   **pociąg** [poconk]   **bank** [baŋk]

I centrala, norra och östra Polen uttalar man dock bokstaven **n** som ett vanligt n-ljud före **g** och **k** i polska ord. Däremot uttalas **ą** och **ę** före **g** och

k liksom **n** i ord av främmande ursprung med svenskt ng-ljud (s.k. Warszawa-uttal).

dziewczynka [dźefczynka]   **pociąg** [poćoŋk]   **bank** [baŋk]

I denna framställning kommer dock inte tecknet [ŋ] att användas eftersom det för svenskar faller sig naturligt att uttala **n** före **k** och **g** som ett ng-ljud.

Uttalet av **ń**

När **ń** följs av konsonant uttalas det så att j-ljudet föregår n-ljudet.

Gdańsk [gdajnsk]

Uttalsförenklingar

ć före **dź** faller bort

pięćdziesiąt, sześćdziesiąt, dziewięćdziesiąt
[pjejńdżeśont, szeźdżeśont, dźevjejńdżeśont]

ć före **s** uttalas [t]

pięćset, dziewięćset [pjejntset, dźevjejntset]

sześćset uttalas vanligen [szejset]

w bortfaller i talspråket före **-ski** och i ordet **pierwszy**.

pierwszy, warszawski

[pjerfszy, varszafski]   ⇔ [pjerszy, varszaski]

Fonologi

Främre	p b f w m s z t d n r ł	Hårda
Centrala	c dz sz rz ź cz dź	
	ś ź ć dź ń l j	Mjuka
Bakre	k g ch h	Hårda

Efter mjuka konsonanter kan man inte ha **y**, i stället används **i**.

t.ex. Gsg Alicj-y → **Alicji**

Efter **k** och **g** kan man inte ha **y** eller **e**, i stället används **i** resp. **ie** [je].

polsk-y → **polski**

polsk-e → **polskie** [polskje]

Konsonantväxlingar

k, g, ch → verb: **cz, ź, sz** → nomen: **c, dz, ś**

s, z, t, d → verb: **sz, ź, cz, dz** → nomen: **ś, ź, ć, dź**

ł, r, n → **l, rz, ń**

p, b, f, w, m → **pj, bj, fj, wj, mj**

Flyktig vokal efter prepositioner

Prepositionen **w** får en flyktig vokal om nästa ord börjar på **w** eller **f** + ytterligare en konsonant.

wę Francji, wę Wrocławiu, wę Włoszech

Prepositionen **z** får en flyktig vokal om nästa ord börjar på **s, z, ś, ź, sz** eller **ź** + ytterligare en konsonant

zę Szwecji, zę swoim synem, zę Śląska, zę stolicy, ze Żnina

Flyktig vokal efter preposition är dessutom nödvändig i ett antal stående uttryck.

przede wszystkim

wę Lwowie, zę Lwowa

zę mną

Ortografi

Stavningen av [j]

Efter konsonant skrivs normalt **i** för [j].

Piotr

Endast efter konsonanterna **s, z, c** skrivs **j** för [j].

Alicja

Först i ord och efter vokal skrivs normalt **j** för [j].

Jan, Andrzej, Maja

j mellan vokaler skrivs ej om den efterföljande vokalen är **i**. Uttal både med och utan detta **j** är möjligt.

1sg	stoje	← stoj-ę	<i>står</i>	
2sg	stoisz	← stoj-isz		[stojisz] ~ [stoisz]
3sg	stoi	← stoj-i		[stoji] ~ [stoi]
3pl	stoja	← stoj-a		

NAsg	pokój		<i>rum</i>	
NApl	pokoje	← pokoj-e		
Gpl	pokoi	← pokoj-i		[pokoji] ~ [pokoi]

NAsg	mój		<i>min</i>	
Gsg	mojego	← moj-ego		
Dsg	mojemu	← moj-emu		
LIsg	moim	← moj-ym		[mojim] ~ [moim]
GLpl	moich	← moj-yh		[mojich] ~ [moich]

Stavningen av [ż]

Normalt skrivs **ż**. I vissa ord skrivs dock **rz** därför att detta **rz** [ż] motsvaras av **r** i andra böjningsformer av samma ord eller i besläktade ord.

morze *hav*, **morski** *havs-*

Å andra sidan skrivs **ż** när detta motsvaras av **z** eller **g** i andra böjningsformer av samma ord eller i besläktade ord.

może han, hon kan, może jag kan

Stavningen av [u]

Normalt skrivs u. I vissa ord skrivs dock ó därför att detta ó [u] motsvaras av o [o] i andra böjningsformer av samma ord eller i besläktade ord.

pole, Gpl **pól** *gårde, åker, ósmy åttonde, osiem åtta*

I några få fall det dock endast fråga om ett historiskt samband, då ljudet tidigare uttalats som [o].

król *kung*

Stavningen av [ch]

Normalt skrivs **ch**. I vissa lånord skrivs **h** i överensstämmelse med stavningen i originalspråket.

Helena, herbata te, historia

Stavningen av -[cki]

Adjektiv av ord på en rad konsonanter (t, d, c, k...) kommer i uttalet att sluta på -[cki] och dessa skrivs helt fonetiskt i alla fall utom ett. Om grundordet slutar på **-d** skrivs **-dzki** i adjektivet.

studencki *student-*, **szwedzki** *svensk*

Stor begynnelsebokstav

Den största skillnaden i bruket av stor begynnelsebokstav är att substantiv som betecknar person från visst land eller region skrivs med stor bokstav.

Polka *poska*, **Szwed** *svensk*, **Ślązak** *person från Silesien*

I polskan är det också vanligare än i svenskan att ord med religiös anknytning skrivs med stor bokstav.

Bóg *Gud*, **Biblia** *bibeln*, **Wielkanoc** *påsk*

Interpunktion

Citationstecken placeras nertill före citat och upptill efter citat.

„Tak.”

Anföring

Direkt anföring markeras som regel med tankstreck både före och efter anföringen. Frågetecken eller utropstecken sätts efter anföringen men punkt utelämnas helt.

- **Kiedy wrócisz? – spytała go matka.**
- **Nie wiem – odpowiedział.**
- **To niemożliwe! – wykrzyknęła.**

Sammanskrivning av nie

Negationen sammanskrivs med nomen men inte med verb. Particip betraktas oftast som nomen.

Genus

Varje substantiv tillhör ett av de tre genusen: maskulinum, femininum eller neutrum.

Ett substantivens genus avgörs allra oftast av ordets slut.

maskulina är	neutrala är	feminina är
ord för män		ord för kvinnor
ord på konsonant	ord på -o, -e, -ę	ord på -a
	latinska ord på -um	vissa ord på konsonant

Alla bestämmingar måste stå i samma genus som det ord bestämmingen syfter på.

duży dom, duże miasto, duża dziewczyna
polski dom, polskie imię, polska dziewczyna

Feminina är bl.a. **jesień, noc, myśl, rzecz, podróż, powieść**

NOMINATIV används

- för att beteckna subjekt
Jan ma 20 lat. *Piotr* mieszka w Poznaniu. *Irena* zna japońskiego reżysera.
- för att beteckna predikatsfyllnaden om den bara består av ett adjektiv
Jan jest *duży*. łazienka jest *mała*.

Nominativ singular

Nominativ singular kallas ofta även för ordets grundform.

För adjektiv, pronomen och räkneord används den maskulina formen i som ordets uppslagsform.

ADJEKTIV & PRONOMEN

mask.	neutr.	fem.
-y	-e	-a

Några pronomen har oregelbundna former i maskulinum och neutrum:

ten, to, ta *denna, den här*

sam, samo, sama *själv, ensam, självaste (bara)*

jeden, jedno, jedna *en*

wszystek, wszystko, wszystka *all, hela*

Andra endast i maskulinum:

mój, moje, moja *min*

twój, twoje, twoja *din*

swój, swoje, swoja *sin*

nasz, nasze, nasza *vår*

wasz, wasze, wasza *er*

czyj, czyje, czyja *vems*

Förändringar i stammen

Många maskulina substantiv liksom de feminina substantiv som i grundformen slutar på konsonant har olika typer av förändringar i stammen så att grundformen i nominativ singular har en stam och alla de övriga böjda formerna en annan stam.

ą ~ ę

Ofta har den ändelselösa grundformen {ą} medan andra former med ändelse har {ę}.

maż, Gsg meża, Lsg meżu, Isg mężem, Npl mężowie
ksiądz, Gsg księdza

Det gäller dock inte alla ord, t.ex. inte miesiąc
(som dock har Gpl miesiący)

ó ~ o

Ofta har den ändelselösa grundformen ó medan andra former med ändelse har o.

pokój, GLsg pokoju, Isg pokojem, Npl pokoje
stół, Gsg stołu, NApl stoły

e ~ ∅

Ofta har den ändelselösa grundformen e medan andra former med ändelse saknar detta e. Ett sådant e kallas flyktig vokal och markeras i grammatiken som ę.

Maręk, Gsg Marka, Lsg Marku, Isg Markiem
ołówęk, Gsg ołówka, NApl ołówki
pięs, AGsg psa
-nięc, -ńca: Słowienięc, Słowieńca

Konsonatförändring vid bortfall av ę

I många ord förändras konsonanten före den flyktiga vokalen då denna vokal faller bort. Resultatet blir som regel en mera ”normal” konsonant.

ć ~ t   **kwiecień**, Gsg **kwietnia** *april*
dź ~ d   **dzień**, Gsg **dnia**, NAGpl **dni** *dag*
rz ~ r   **marzec**, Gsg **marca** *mars*

Dessutom bortfaller [j]

j ~ ∅   **pięć** *hund*, AGSG **psa**, NAPL **psy**

Tillägg av [j]

Vissa substantiv som i grundformen slutar på labial konsonant (b, p, w, f, m) lägger till ett [j] före ändelsen. Detta [j] skrivs naturligtvis som ett **i** och påverkar valet av ändelse eftersom [j] ju är en mjuk central konsonant.

Zagrzeb, Gsg Zagrzebia, Lsg Zagrzebiu, Isg Zagrzebiem
Wrocław, Gsg Wrocławia, Lsg Wrocławiu, Isg Wrocławiem

Helt annan stam i böjda former än i Nsg, men i övrigt helt regelbundna ändelser har

Nsg	Gsg	Isg
cześć (f)	czci	czcią
chrzest	chrztu	chrztem
tydzień	tygodnia	tygodniem

Nominativ plural

ADJEKTIV & PRONOMEN

vir.	ickevir.
FR. / CENTR. MJ. / -ch, -sz +i BAK. / CENTR. HÅ. / -r +y	-e

undantag: **duzi**

SUBSTANTIV

vir.	ickevir. mask. + fem	neutr.
KORTA -owie FR. / -ch +i BAK. / -r, -ęc +y CENTR. -e	FR./BAK. -y CENTR. -e	-a

undantag: **Cyganie, Hiszpanie, dni, ręce**

pronomen: **wszyscy**

räkneord: **dwaj** (vir.), **dwa** (m.non-v.+n.), **dwie** (f.)

trzej (vir.), **trzy** (non-v.)

czterej (vir.), **cztery** (non-v.)

Vissa maskulina personbetecknande substantiv är inte tillräckligt virila utan behandlas som ickevirla i Npl, t.ex. **te chłopaki były...**

Feminina ord på **-ść** får alltid Npl på **-i**, t.ex. **wiadomości**

Även vissa fem. med grundform på konsonant får Npl på **-i/-y**, t.ex. **rzeczy, myśli**

särskild typ: **-anin**, pl. **-anie**, t.ex. **Rosjanie, Amerykanie**

Många korta ord har **-owie**, t.ex. **panowie**

släktskap: **ojcowie, synowie, wujkowie, dziadkowie**

nationalitet: **Belgowie, Kazachowie**

yrke: **poństwo, uczniowie**

alla efternamn utom adj på **-ski/-cki/-dzki**: **Nowakowie, Białowie**

även yrken av främmande ursprung: **ministrowie, profesorowie,**

oficerowie, generałowie, inżynierowie, pasażerowie

Vissa vacklar, t.ex. **kuzyni**⁷⁶ ~ **kuzynowie**²⁴, **Nrwegowie**⁸⁶ ~ **Norwedzy**¹⁴,
biolodzy⁸³ ~ **biologowie**¹⁷

De konsonantväxlingar som inträffar är:

s	→	ś				
z	→	ź	Francuz	Francuzi		
t	→	ć	student	studenci		
d	→	dź	Szwed	Szwedzi	młody	młodzi
n	→	ń				
ł	→	l			mały	mali
r	→	rz	Holender	Holendrzy	dobry	dobrzy
k	→	c	Polak	Polacy	polski	polscy
g	→	dz	Norweg	Norwedzy	drogi	drodzy
ch	→	ś	Włoch	Włosi		
st	→	śc	turysta	turyści		
zd	→	źdź				
sn	→	śń				
zn	→	źń	mężczyzna	mężczyźni		
zł	→	źl			zły	źli

Samt för adjektiven

sz	→	ś			najlepszy	najlepsi
					nasz	nasi

Medföljande vokalväxling

a	→	e	sąsiad	sąsiedzi		
o	→	e			wesoły	weseli
					zmęczony	zmęczeni

Däremot inte a → e i adjektiv: lubiani, wspaniali

Olika böjningstyper i singular och plural

Virila substantiv på **-a** böjs som feminina i singular och som maskulina i plural.

Neutrala substantiv på **-um** är oböjliga i singular men böjs i plural och har dessutom **-ów** i Gpl.

Helt annan stam i plural än i singular har

Singular	Plural
----------	--------

dziecko	dzieci, dzieci, dzieciach, dzieciom, dziećmi
człowiek	ludzie, ludzi, ludziach, ludziom, ludźmi
oko	oczy, oczu, oczach, oczom, oczami
ucho	uszy, uszu, uszach, uszom, uszami
rok	lata, lat, latach, latom, latami
brat	bracia, braci, braciach, braciom, braćmi
ksiądz	księża, księży, księżach, księżom, księżmi
-anin	-anie, -anów, -anach, -anom, -anami

ACKUSATIV används

- för att beteckna det direkt objektet
Kupiłam kawę. Znam twoją siostrę. Lubię banany.
- efter många prepositioner
  - na** för betecknar det ett objekt är avsett för
notesik na telefony, szklanka na piwo, półka na książki
Babcia zrobiła kotlet na obiad.
  - o** mot betecknar beröring
Opiera się o ścianę. Han lutar sig mot väggen.
  - o** betecknar storleksskillnaden vid jämförelse.
Ten materiał jest o koronę droższy. Det tyget är en krona dyrare.
  - po** efter, för att hämta/köpa vid rörelseverb
Bartnicki poszedł do kiosku po papierosy.
  - po** à, ... styck med huvudord i plural
Bilety są po dziesięć złotych. Biljetterna kostar tio złoty styck.
  - przez** genom, över, via
rozmawia przez telefon, idzie przez park
  - w** på vid veckodag
w poniedziałek, w środę
  - za** för avseende pris, tack etc.
cena za kawę, dziękuję za książkę
- varav många betecknar förflyttning till en viss plats
  - między** betecknar förflyttning till en plats *mellan*
  - na** betecknar förflyttning *till* en yta
Marek idzie na basen.
  - nad** betecknar förflyttning till en plats *ovanför*
  - pod** betecknar förflyttning till en plats *under*
  - przed** betecknar förflyttning till en plats *framför*
  - za** betecknar förflyttning till en plats *bakom*
- vid postpositionen
temu för ... *sedan*
Irena wróciła godzinę temu.

Ackusativ singular

Ackusativen har egna ändelser endast i femininum singular.
Maskulina varelser har samma ändelse som i genitiv.

Maskulina ting och neutrala ord har ingen särskild ackusativform.
Grundformen (nominativ) används av dessa ord.

ADJEKTIV & PRONOMEN

Maskulina varelser

Femininum

-ego	-ą
------	----

undantag: **te**

SUBSTANTIV

Maskulina varelser

Femininum

-a	-ę
----	----

undantag: **panią**

Även ett antal tingbetecknande ord använder genitivform på -a även som ackusativ. Det gäller bl.a.

Kortspel: **poker, brydź**

Sporter: **badminton, tenis, golf**

Valutor: **dolar, funt** *pund*

Exotiska frukter: **ananas, banan**

Bilmärken: **mercedes, volkswagen, fiat**

Varumärken: **philips, rolex**

Mat i portionsenheter: **hamburger, naleśnik** *pannkaka*, **lód** *glass*,

paćzek *flottymunk*

m.m.

Ackusativ plural

I ackusativ plural finns inga särskilda ändelser

Vid **virila** substantiv används samma form som i **genitiv plural**.

Znam tych polskich panów.

Vid **icke virila** substantiv används samma form som i **nominativ plural**.

Znam te polskie dziewczyny.

Kupuję dobre książki.

GENITIV används

- för att beteckna ägare eller annan tillhörighet eller samhörighet, t.ex. att något är en del av något större.
  - syn *Piotra*** (ägande)
  - obywatel *Polski*** (tillhörighet, ofta preposition i svenskan)
  - pora *roku*** (del av större enhet, ofta sammansatt ord på svenska)
- för att beteckna det direkt objektet i negerad sats.
  - mie mam *czasu, nie znam tej dziewczyny***
- efter alla uttryck för mängd och mått.
  - litr *mleka, dużo pacjentów, trochę herbaty, ile lat***
- räkneord från 5 och uppåt, bortsett från alla dem som slutar på 2, 3, 4, styr genitiv plural.
  - pięć *milionów***
  - milion *mieszkańców***
- räkneorden **pół** halv och **półtora** en och en halv styr genitiv singular.
  - pół *miliona, półtora roku***
- för att uttrycka subjektet när det är virilt och föregås av räkneord.
  - Przyszło *pięciu panów. Det kom fem herrar.***
- efter vissa verb
  - pilnuje *wakta, passa, potrzebuje* behöver, **słucha** lyssna, **szuka** letar, **uczy się** lär sig, **życzy** önska**
- tidsangivelse, framför allt: datum, månad, år
  - Urodził się *piątego maja tysiąc dziewięćset osiemdziesiątego trzeciego roku. Han är född den femte maj nittonhundra åttiotre.***
- efter många prepositioner
  - bez** utan
  - dla** för, åt
  - do** till, in i
  - mimo**
  - od** från
  - u** hos, vid
  - z** från, ur, av
  - Jestem z Göteborga.**
  - za** under viss tidsperiod
- efter alla prepositioner som betecknar förflyttning bort från en viss plats.
  - spod** från en plats under något
  - spomiędzy** från en plats mellan något
  - sponad** från en plats ovanför något
  - spośród** från en plats bland något

spoza från en plats bakom något

sprzed från en plats framför något

znad från en plats ovanför något

zza från en plats bakom något

- efter nästan alla prepositioner som är bildade av andra ord, t.ex. adverb eller substantiv.

blisko nära

dookoła runt om

koło omkring

niedaleko inte långt från

obok bredvid

około omkring

oprócz förutom

podczas under viss tid

ponizej under viss nivå

pośród bland

powyżej över viss nivå

według enligt

wewnątrz inuti

wokół runt om, kring

wśród bland

wzdłuż längs

zamiast i stället för

Genitiv singular

ADJEKTIV & PRONOMEN

mask. & neutr.	fem.
-ego	-ej

SUBSTANTIV

mask. ting	mask. varelser & neutr.	fem.
-u ~ -a	-a	-y

I valet mellan -u ~ -a för maskulina tingbetecknande substantiv finns inga helt säkra regler. Ändelsen måste läras in från ord till ord. -u är dock något vanligare än -a. -a används främst vid ord som har funnits länge i polskan.

Ord på **-er, -or, -ik, -yk, -in, -yn** brukar ha ändelsen **-a**.

Feminina ord av främmande ursprung som i Nsg slutar på **-ia** stavas i Gsg **-ii**.

Genitiv plural

ADJEKTIV & PRONOMEN

-ych

SUBSTANTIV

mask.	neutr. & fem.
ICKE-CENTR. / -ęc / -a -ów CENTR. -y / -i	ingen ändelse, bara stam som slutar på konsonant

**panów, domów, leków
dworców, sprzedawców
lekarzy, noży, groszy
gości, hoteli, koni**

**kobiet, żon,
róż,
pism, miejsc, państw
zdjęć, mieszkań**

oregelbundet

rodziców

ą > ę: **tysięcy, miesięcy, pieniędzy**

dzieci

mężczyzn, przyjaciół

oczu, uszu

Många feminina och neutrala utan ändelse får flyktig vokal eller vokalväxling

ę   **matek, dziewczynek, okien, jabłek**

ę > ą   **rał, świąt**

o > ó   **dób, głów, kół, sióstr, szkół**

Maskulina ord med Npl på **-owie** har alltid Gpl på **-ów**.

mężów, ojców

Enstaka maskulina ord på central konsonant har trots allt Gpl på **-ów**.

krajów, rodziców, pokoi⁹¹ ~ pokojów⁹

Neutrala ord med Nsg på **-um** har Gpl på **-ów**.

muzeów, liceów

Feminina ord med grundform som slutar på konsonant har Gpl på **-i/-y**.

myśli, podróży, nocy, jesieni, wsi

Feminina ord av främmande ursprung med Nsg på **-ia/-ja** har i Gpl **-ii/-ji**.

Alltså sammanfaller Gsg och Gpl av dessa ord.

historii, fotografii, dyskusji, lekcji

Enstaka feminina och neutrala ord med stam på central konsonant har i Gpl ändelsen **-i/-y**.

kawiarni

LOKATIV används

- efter prepositionerna

w i

Mieszkam w Göteborgu.

na på

Studiuję na uniwersytecie.

o om

książka o Warszawie

o klockan

przyjdzie o (godzinie) piątej

po efter

Po obiedzie idę do biblioteki.

po à, ... var (distributivt) vid huvudord i singular

Dał dzieciom po jednym jabłku. *Han gav barnen ett äpple var.*

przy vid

Lokativ singular

ADJEKTIV & PRONOMEN

mask. & neutr.	fem.
-ym	-ej

SUBSTANTIV

mask. & neutr.	fem.
FR. +e	FR. / BAK. +e
ÖVR. -u	CENTR. HÅ. -y
	CENTR. MJ. -i

undantag: **synu, domu**

Konsonantväxlingar

Alla genus

b → bi	klub	w klubie
p → pi		
w → wi	kawa	przy kawie
f → fi	szafa	w szafie
m → mi	film	po filmie
s → si	klasa	w klasie
z → zi		

t	→	ci	pacjent	o pacjencie
d	→	dzi	obiad	po obiedzie
n	→	ni	balkon	na balkonie
ł	→	l	mydło	o mydle
r	→	rz	litr	o litrze

sm	→	śmi		
zm	→	źmi		
sn	→	śni		
zn	→	źni	Gniezno	w Gnieźnie
st	→	ści	miasto	w mieście
zd	→	ździ		
sł	→	śl	krzesło	na krześle
zł	→	źl		

Endast femininum

k	→	c	Polska	w Polsce
g	→	dz		
ch	→	sz		

Vokalväxling i stammen:

a/o/ó → e mellan två centrala konsonanter.

kościół	w kościele
kwiat	o kwiecie
las	w lesie
miasto	w mieście
obiad	po obiedzie
przyjazd	po przyjeździe
	liksom andra ord på -jazd

men:

jezioro	w jeziorze
ściana	na ścianie

Lokativ plural

ADJEKTIV & PRONOMEN

-ych

SUBSTANTIV

-ach
------

undantag: w Niemczech, we Włoszech, na Węgrzech (länder)
men: o Niemcach, o Włochach, o Węgrach (invånare)

DATIV används

- för att beteckna det indirekta objektet, dvs. oftast den person i satsen som får någonting.

Babcia zrobiła *Markowi* kanapkę.

- efter vissa verb

dziękuje > **podziękuje** *tacka*

Marek dziękuje *wujkowi*.

pomaga > **pomoże** *hjälpa*

Teresa pomaga *mamie*.

przeszkadza > **przeszkodzi** *störa, hindra*

przygląda się > **przyjrzy się** *ta en noggrann titt på*

przysłucha się > **przysłuchuje się** *lyssna noga på*

radzi > **poradzi** *råda*

towarzyszy > *beledsaga, åtfölja*

ufa > **zaufa** *lita på*

wierzy > **uwierzy** *tro*

zapobiega > **zapobiegnie** *förebygga, förhindra*

- vid en rad uttryck för känslor och upplevelser används dativ för att beteckna den som upplever eller känner något.

podoba się > **spodoba się**

Ich dom *mi* się podoba.

marzy się

Predikativer

Zimno ci?

- vid en rad hälsningsfraser

Dzień dobry *panu*. Cześć *wam*. Dobranoc *pani*.

- vid ett antal prepositioner

dzięki *tack vare*

ku *mot* (konkret rörelse)

przeciw(ko) *mot* (mera abstrakt, negativt laddat, hotfull rörelse)

wbrew *trots*

Dativ singular

Dativ femininum singular sammanfaller helt och hållet med lokativen!

ADJEKTIV & PRONOMEN

mask. & neutr.

fem.

-emu	-ej
------	-----

SUBSTANTIV

mask.

neutr.

fem.

-owi	-u	FR. / BAK. +e CENTR. HÅ. -y CENTR. MJ. -i
------	----	---

undantag: **bogu, bratu, chłopu, chłopcu, diabłu, domu, katu, kotu, księdzu, księciu, lwu, ojcu, orłu, osłu, panu, psu, światu**

Dativ plural

ADJEKTIV & PRONOMEN

-ym

SUBSTANTIV

-om

Personliga pronomen

mnie ~ mi, tobą ~ ci, jemu ~ mu, jej niemu, niej komu, czemu	sobie	nam, wam, im nim
--	-------	---------------------

INSTRUMENTALIS används

- för att beteckna predikatsfyllnad där ett substantiv ingår.
Piotr jest dobrym mężem. *Piotr är en god make.*
men **Piotr jest sympatyczny.** *Piotr är trevlig.*
- efter vissa verb.
zajmuje się *sysslar med*
interesuje się *är intresserad av*
cieszy się *åtnjuter*
dzieli się *dela (med sig)*
- som adverbial för att uttrycka redskap
jedzie samochodem *han åker bil*
pisze długopisem *han skriver med kulspetspenna*
- som adverbial i vissa fraser för att uttrycka tid, väg m.m
godzinami *timmar i sträck*
idziemy lewą stroną drogi *vi går på vänster sida av vägen*
- efter prepositionerna
między *mellan* (följs av konjunktionen **a** och)
negocjacje między Izraelem a Jordanią i Palestyńczykami
förhandlingar mellan Israel och Jordanien + palestinier
nad *ovanför, över*
dach nad głową *tak över huvudet*
pod *nedanför, under*
pod stołem *under bordet*
przed *framför* (rumsrelation), *för ... sedan* (tidsrelation)
przed sklepem *framför affären*, **przed godziną** (= **godzinę temu**) *för en timme sedan*
za *bakom*
za rogiem *bakom hörnet*, **za granicą** *utomlands*
z *(tillsammans) med*
razem z żoną i synem *tillsammans med fru och son*

Instrumentalis singular

ADJEKTIV & PRONOMEN

mask. & neutr.	fem.
-ym	-ą

SUBSTANTIV

mask. & neutr.	fem.
-em	-ą

Instrumentalis plural

ADJEKTIV & PRONOMEN

-ymi

SUBSTANTIV

-ami
------

undantag: **dziećmi, ludźmi, braćmi, księżmi**

Personliga pronomen

mną, tobą, nim, nią	sobą	nami, wami, nimi
	kim, czym	

VOKATIV ANVÄNDS

- för att markera direkt tilltal.

Vokativ singular

Vokativen finns bara i maskulinum och femininum singular av substantiv. I alla andra fall (plural, neutrum, alla adjektiv & pronomen) uttrycks tilltal med nominativformen.

I maskulinum singular används i de flesta fall samma form av substantivet som i lokativ.

Främre: **Janie, Krzysztofie, Władysławie**

Centrala & Bakre: **Krzysiu, Andrzej, Marku, Janku**

Undantag utgörs av maskulina ord på **-ęc** som har vok på **-cze**, t.ex. **ojcze**, samt orden Vsg **panie**, Lsg **panu** *herr*, **Boże** *Gud*, **księżę** *präst*.

I femininum är ändelsen normalt **-o**.

Grażyno, Grażynko, Tereso, Ireno, Barbaro, Anno, mammo, Zofio

Endast diminutiver på central konsonant har ändelsen **-u**.

Basiu, Aniu, mamusiu, Zosiu

Substantiv med avvikande böjning

Maskulina ord som i Nsg slutar på **-a** böjs i hela singular som feminina substantiv och i hela plural som maskulina substantiv.

**kolega, kolegę, kolegi, koledze, koledze, kolegą, kolego
koledzy, kolegów, kolegów, kolegach, kolegom, kolegami**

Konsonantväxlingarna i Npl är de vanliga för **+i**.

artyści, ekonomiści, mężczyźni, dyplomaci

Maskulina ord som i Nsg slutar på **-ca** har ändelsen **-y** i Npl.

kierowca, Npl kierowcy

Två maskulina substantiv, **sędzia domare** och **hrabia greve**, har en mycket speciell böjning. I AGDsg används maskulina adjektivändelser. I övriga former i singular används feminina substantivändelser. I plural används maskulina substantivändelser.

**sędzia, sędziego, sędziego, sędzi, sędziem, sędzią, sędzio
sędziowie, sędziów, sędziów, sędziach, sędziom, sędziami**

Feminina substantiv på **-ni** har egentligen en helt regelbunden böjning. Endast Nsg avviker och särskild Vsg saknas.

**bogini, boginię, bogini, bogini, bogini, boginią
boginie, boginie, bogiń, boginiach, boginiom, boginiami
undantag: Asg panią**

Feminina substantiv med Nsg på konsonant har egentligen en ganska regelbunden böjning. Framför allt avviker Asg genom att sammanfalla med Nsg. Vidare har Vsg och Gpl alltid ändelsen **-y/-i**.

**noc, noc, nocy, nocy, nocy, nocą, nocy
noce, gece, nocy, nocach, nocom, nocami
wieś, wieś, wsi, wsi, wsi, wsią, wsi
wsie, wsie, wsi, wsiach, wsiom, wsiami**

Dessutom har vissa sådana ord, bl.a. alla på **-ść**, ändelsen **-y/-i** i NApl.

**myśl, myśl, myśli, myśli, myśli, myślą, myśli
myśli, myśli, myśli, myślach, myślom, myślami
powieść, powieść, powieści, powieści, powieści, powieścią, powieści
powieści, powieści, powieści, powieściach, powieściom,
powieściami**

Neutrala substantiv som i Nsg slutar på **-um** böjs ej i singular. I plural böjs de normalt förutom i Gpl där de har ändelsen **-ów**.

muzeum

muzea, muzea, muzeów, muzeach, muzeom, muzeami

Neutrala substantiv som i Nsg slutar på **-ę** får förlängd stam i alla böjda former. Vissa får **-ęć-** före ändelserna i singular och **-ęt-** före ändelserna i plural. I Gpl inträffar dessutom vokalväxlingen **ę > ą**. Till denna typ hör främst ord som betecknar ungar.

zwierzę, zwierzę, zwierzęcia, zwierzęciu, zwierzęciu, zwierzęciem

zwierzęta, zwierzęta, zwierząt, zwierzętach, zwierzętom, zwierzętami

Andra byter nominativens **-ę** mot **-eń-** i singular och **-on-** i plural. Till denna typ hör ord på **-mie**.

imię, imię, imienia, imieniu, imieniu, imieniem

imiona, imiona, imion, imionach, imionom, imionami

Substantiv med adjektivisk böjning

Maskulinum

För- och efternamn på -y och -i böjs som adjektiv.

Jerzy, Jerzego, Jerzego, Jerzym, Jerzemu, Jerzym

Biały, Białego, Białego, Białym, Białemu, Białym

Antoni, Antoniego, Antoniego, Antonim, Antoniemu, Antonim

Nowakowski, Nowakowskiego...

Även förnamn på -e och -i böjs som adjektiv.

Palme, Palmego, Palmego, Palmem, Palmemu, Palmem

Utländska namn på -y skrivs med apostrof före adjektivändelsen.

Tommy, Tommy'ego, Tommy'ego, Tommy'm, Tommy'emu, Tommy'm

I Npl är det dock bara namn på **-ski, -cki, -dzki** som får ändelsen +y. Alla andra får ändelsen **-owie**.

Nowakowscy, Białowie

Även enstaka andra ord har adjektivisk böjning.

znajomy *bekant*, **luty** *februari*

Femininum

Feminina adjektiviskt bildade efternamn har adjektivisk böjning.

Nowakowska, Nowakowską, Nowakowskiej...

Även en rad ord på **-owa** har adjektiviskt böjning.

bratowa, bratowej *svägerska (broderns fru)*, **synowa, synowej**

svärdotter, **teściowa, teściowej** *svärmor*, **księgowa, księgowej**

bokhållerska

Limanowa, Limanowej ornamn

men inte

Częstochowa, Częstochowy ornamn

Neutrum

Ortnamnet **Zakopane** har adjektivisk böjning men med den oregelbundna ändelsen **-em** i lokativ och instrumentalis.

Zakopane, Gsg Zakopanego, LIsg Zakopanem, Dsg Zakopanemu

Oböjliga substantiv

Feminina personbetecknande substantiv som slutar på konsonant i Nsg är oböjliga. Detta gäller bland annat en mängd efternamn, men även ett antal förnamn. Detta gäller också många yrkesbeteckningar. Även om det i en del fall finns särskilda feminina yrkesbeteckningar används gärna den maskulina formen då den anses vara mera prestigefylld. I stället markeras genus med det framförställda **pani**.

Spotkałem panią inżynier Irene Nowak.

Czy można prosić panią kierownik? *Skulle jag kunna få tala med chefen?*

Vissa neutrala ord av främmande ursprung är oböjliga.

deka 10 gram, kilo, kakao

Substantiv med oregelbunden böjning

pani *fru, dam* har oregelbunden A sg **panią**.

państwo *herrska*p böjs som neutrum singular förutom i lokativ och har A=G. Alla bestämmingar står i pluralis viril form.

państwo, państwa, państwa, państwu, państwu, państwem

Ci państwo już wyjechali. Nie znam tych państwa.

I betydelsen *land, stat* är dock ordet helt regelbundet.

przyjaciel *vän* är regelbundet i singular men oregelbundet i de flesta former i plural.

przyjaciele, przyjaciół, przyjaciół, przyjaciółach, przyjaciółom, przyjaciółmi

Plurale tantum

Substantiv som är plurale tantum böjs som vanliga substantiv i plural. Det enda egentliga problemet är att veta vilken ändelse som skall användas i Gpl.

Substantiv som slutar på **-a** följer reglerna för neutrala substantiv, dvs. har som regel ingen ändelse i Gpl.

powidła, powideł *plommonsylt*
studia, studiów *studier*

Formen i Gpl. för övriga substantiv måste läras in, men de flesta har ändelsen **-Ø**.

Tatry, Tatr, Katowice, Katowic, Węgry, Węgię *Ungern*, **Włochy, Włoch** *Italien*, **Niemcy, Niemiec** *Tyskland*, **urodziny, urodzin** *födelsedag*, **nożyczki, nożyczek** *sax*

Ett mindre antal har ändelserna **-ów, -y, -i**.

okulary, okularów *glasögon*, **schody, schodów** *trappa*, **wczasy, wczasów** *semester(vistelse)*

-y ?

drzwi, drzwi *dörr*, **spodnie, spodni** *byxor*

Adjektiv och pronomens böjning

Adjektiv och pronomen böjs i de allra flesta fall på samma sätt. De får de ändelser som finns angivna vid varje kasus.

Ett litet antal ord får dock substantiviska ändelser i grundformen.

Mask -∅	Fem -a	Neutr -o	
ten	ta	to	<i>den, det</i>
wszystek	wszystka	wszystko	<i>all, hel</i>
sam	sama	samo	<i>själv, bara</i>
jeden	jedna	jedno	<i>en</i>
ów	owa	owo	<i>den där</i>
żaden	żadna	żadne	<i>ingen</i>
pewien	pewna	pewne	<i>viss</i>
czyj	czyja	czyje	<i>vems</i>
mój	moja	moje	<i>min</i>
twój	twoja	twoje	<i>din</i>
swój	swoja	swoje	<i>sin</i>
nasz	nasza	nasze	<i>vår</i>
wasz	wasza	wasze	<i>er</i>

Vidare har ett antal adjektiv både kort och lång form i maskulinum singular. Denna korta formen kan bara användas predikativt, t.ex. **ciekaw** ~ **ciekawy** *nyfiken*, **gotów** ~ **gotowy** *redo*, **łaskaw** ~ **łaskawy** *vänlig*, *älskvärd*, **pełen** ~ **pełny** *full*, **pewien** ~ **pewny** *säker*, **świadom** ~ **świadomy** *medveten*, **winien** ~ **winny** *skyldig*

Adjektivens komparation

Adjektiv med stam som slutar på mer än en konsonant har i komparativ ändelsen **+ejszy**.

b	→	bi		
p	→	pi		
w	→	wi	łatwy	łatwiejszy
f	→	fi		
m	→	mi		
s	→	si		
z	→	zi		
t	→	ci		
d	→	dzi		
n	→	ni	trudny	trudniejszy
ł	→	l	ciepły	cieplejszy
r	→	rz	ostry	ostrzejszy
sm	→	śmi		
zm	→	źmi		
sn	→	śni	jasny	jaśniejszy
zn	→	źni		
st	→	ści		
zd	→	ździ		
sł	→	śl		
zł	→	źl		

Adjektiv med stam som slutar på en konsonant har i komparativ ändelsen **+szy**.

			stary	starszy
			bogaty	bogatszy
			nowy	nowszy
g	→	ż	drogi	groźszy
			długi	dłuższy
ł	→	l	miły	milszy

Även ett litet antal ord med stam på **-st-** och **-rd-** har ändelsen **+szy**.

twardy	twardszy
prosty	postszy
czysty	czystszy, czyściejszy
tłusty	tłustszy, tłusciejszy

Om grundformen slutar på **-k-**, **-ok-**, **-ek-** faller detta suffix bort före **+szy**.

		brzydki	brzydszy	
		miękki	miększy	
n	→	ń	cienki	cieńszy
s	→	ź	niski	niższy
			wysoki	wyższy
ą	→	ę	wąski	węższy
c	→	t	gorący	gorętszy
a	→	e	biały	bielszy
o	→	e	zielony	zieleńszy

Fem adjektiv har en oregelbunden form i komparativ.

duży, wielki	większy	<i>större</i>
mały	mniejszy	<i>mindre</i>
dobry	lepszy	<i>bättre</i>
zły	gorszy	<i>sämre</i>
lekki	lżejszy	<i>lättare</i>

Superlativ bildas med prefixet **naj-**.

nowy <i>ny</i>	nowszy <i>nyare</i>	najnowszy <i>nyast</i>
-----------------------	----------------------------	-------------------------------

Presens och preteritum particip, adjektiv på **-ski**, **-cki**, **-dzki**, samt enstaka andra adjektiv kan inte kompareras med ändelse.

interesujący, bardziej interesujący, najbardziej interesujący
arogancki, bardziej arogancki, najbardziej arogancki
även **chory** *sjuk*, **tępy** *slö*, **kolorowy** *färgad*, *färgglad*, **miękki** *mjuk*

Adverbens bildning

Adverb bildas av adjektiv med ändelserna **-o** och **+e**.

Alla adjektiv med stam på central och de flesta med stam på bakre konsonant bildar adverb på **-o**.

cichy	cicho
długi	długo
gorący	gorąco
tani	tanio

Efter främre labial konsonant är **-o** vanligare än **+e**.

b	→	bi		
p	→	pi		
w	→	wi	ciekawy	ciekawie
f	→	fi		
m	→	mi		
sm	→	śmi		
zm	→	źmi		
			gruby	grubo
			niemy	niemo

Efter främre dental konsonant är **-o** och **+e** ungefär lika vanliga.

s	→	si		
z	→	zi		
t	→	ci		
st	→	ści		
d	→	dzi		
			młody	młodo
zd	→	ździ		
n	→	ni	piękny	pięknie
			głośny	głośno
sn	→	śni		
zn	→	źni		
ł	→	l		
sł	→	śl		
zł	→	źl	zły	źle
r	→	rz	dobry	dobrze

Någon gång förekommer båda ändelserna med olika betydelse.

równo *jämnt* (sättsadv.)

równie *lika* (gradadv.)

wysoko *högt*

wysoce *synnerligen*

Adverbens komparation

Adverb på +e förlängs i komparativ bara med ett -j.

ciekawie   **ciekawiej** *interessantare*

Adverb på -o får i stället ändelsen +ej.

Adverb på -ko, -eko, -oko tappar hela denna ändelse.

		ciężko	ciężej
		daleko	dalej
b	→ [bj]	głęboko	głębiej
p	→ [pj]		
w	→ [vj]	łatwo	łatwiej
f	→ [fj]		
m	→ [mj]		
sm	→ [śmj]		
zm	→ [źmj]		
s	→ [ś]		
z	→ [ź]		
t	→ [ć]		
st	→ [ść]	często	częściej
d	→ [dź]	twardo	twardziej
		brzydko	brzydziej
zd	→ [źdź]		
n	→ [ń]	późno	później
		cienko	cieniej
sn	→ [śń]	jasno	jaśniej
zn	→ [źń]		
ł	→ l	ciepło	cieplej
sł	→ śl		
zł	→ źl		
r	→ rz	ostro	ostrzej
		szeroko	szerzej
k	→ cz		
g	→ ż	długo	dłużej
		drogo	drożej
ch	→ sz	cicho	ciszej

Oregelbundna konsonantväxlingar

s → ż   blisko   bliżej

d	→	dz	nisko	nżej
t	→	c	wysoko	wyżej
k	→	[ć]	prędko	prędzej
			krótko	krócej
			szybko	szybciej

Fem adverb har en oregelbunden form i komparativ.

dużo, wiele	więcej	<i>mera</i>
mało	mniej	<i>mindre</i>
dobrze	lepiej	<i>bättre</i>
źle	gorzej	<i>sämre</i>
lekko	lżej	<i>lättare</i>

Superlativ bildas med prefixet **naj-**.

wysoko *högt*   **wyżej** *högre*   **najwyżej** *högst*

Adverb som är bildade av presens och preteritum particip, av adjektiv på -ski, -cki, -dzki, samt enstaka andra adjektiv kan inte kompareras med ändelse.

interesująco, bardziej interesująco, najbardziej interesująco
arogancko, bardziej arogancko, najbardziej arogancko
 även **sucho** *torrt*, **kolorowo** *färgat, färgglatt*, **miętko** *mjukt*

Personliga pronomen

betonat & vid prep	obetonat		betonat & vid prep	obetonat
ja		NOM	ty	
mnie		ACK	ciebie	cię
mnie		GEN	ciebie	cię
mnie		LOK	tobie	
mnie	mi	DAT	tobie	ci
mną		INS	tobą	

Den obetonade formen **mi** förekommer i talspråket även som betonat.

han, hon, den, det

vid prep	betonad	obetonad		vid prep	betonad & obetonad
	on <i>m</i> ono <i>n</i>		NOM		ona
niego <i>m</i> nie <i>n</i>	jego <i>m</i> je <i>n</i>	go <i>m</i> je <i>n</i>	ACK	nią	ją
niego	jego	go	GEN	niej	jej
nim			LOK	niej	
niemu	jemu	mu	DAT	niej	jej
nim			INS	nią	

I neturum singular akkusativ används ofta de maskulina formerna **go, jego, niego** i talspråket.

			vid prep	betonad & obetonad
my <i>vi</i>	wy <i>ni</i>	NOM		oni <i>vir</i> <i>de</i> one <i>non-vir</i>
nas	was	ACK	nie <i>non-vir</i> nich <i>vir</i>	je <i>non-vir</i> ich <i>vir</i>
nas	was	GEN	nich	ich
nas	was	LOK	nich	
nam	wam	DAT	nim	im
nami	wami	INS	nimi	

	betonat & vid prep	obetonat
ACK	siebie	się <i>sig</i>
GEN	siebie	się
LOK	sobie	
DAT	sobie	
INS	sobą	

Det reflexiva personliga pronomenet används även i första och andra person.

Myję się. *Jag tvättar mig.*

Det används även på ett sätt som gör att det nästan verkar vara subjekt på samma sätt som svenskans *man*.

Jak się to robi? *Hur gör man det?*

Possessiva pronomen

mój, moja, moje; mojego, mojej etc. *min*

twój, twoja, twoje; twójego, twojej etc. *din*

pana (oböjl.) *er, herrns*

pański, pańska, pańskie; pańskiego (oböjl.) *er, herrns*

pani (oböjl.) *er, fruns*

jego (oböjl.) *hans, dess* (ägaren är mask. eller neutral)

jej (oböjl.) *hennes, dess* (ägaren är feminin)

nasz, nasza, nasze; naszego, naszej etc. *vår*

wasz, wasza, wasze; waszego, waszej etc. *er*

państwa (oböjl.) *er, herrskapets*

ich (oböjl.) *deras*

swój, swoja, swoje; swójego, swojej etc. *sin*

Det reflexiva possessiva pronomen används även i första och andra person. Att använda första och andra personens possessiva pronomen i stället för det reflexiva är dock inte fel, bara betydligt mindre vanligt.

Spotkałem swojego (mojego) syna. *Jag täffade min son.*

Frågande pronomen

NOM	кто <i>vem</i>	co <i>vad</i>
ACK	кого	co
GEN	кого	czego
LOK	ким	czym
DAT	кому	czemu
INS	ким	czym

który, która, które; którego, której etc. *vilken* används i utpekande syfte, dvs. vid val mellan ett givet antal föremål

jaki, jaka, jakie; jakiego, jakiej etc. *hurdan, vad ...för, vilken* används i beskrivande syfte, dvs. vid möjlighet att fritt beskriva ett föremål

czyj, czyja, czyje; czyjego, czyjej etc. *vems*

Preposition som syftar på frågeord måste stå först i fråga.

W **którym** pokoju pan mieszka? *Vilket rum bor ni i?*

Obestämda pronomen

Obestämda pronomen (och adverb) bildas av de frågande med suffixet **-ś**.
któs någon, coś något, gdzieś någonstans

Coś följs av adjektiv i genitiv singular neutrum, t.ex. **coś nowego något nytt**.

De båda frågande **który** och **jaki** motsvaras huvudsakligen av det allmänt obestämda **jakiś någon**.

Któryś har snarare betydelsen *en (viss)* av ett antal möjliga alternativ.
Niejaki *något slags, en viss* (av en viss typ) och framför allt i plural **niektórzy, niektóre några, vissa** i en viss grupp.

Andra obestämda pronomen och adverb är bl.a. **ktokolwiek** *vem som helst*, **cokolwiek** *vad som helst*, **którykolwiek** *vilken som helst*, **kiedykolwiek** *när som helst* etc.

Negerade pronomen

Negerade pronomen (och adverb) bildas av de frågande med prefixet **ni-**. **nikt ingen**, **nic inget** har förutom grundformen precis samma böjda former som de motsvarande frågande pronomenen.

Normalt följer inte pronomenet **nic** regeln om att direkt objekt i negerad sats skall stå i genitiv. Vanligast är att formen **nic** används, mindre vanligt att **niczego** används. Formen **niczego** medför en starkare betoning.

On nic ~ niczego nie wie. *Han vet inget ~ ingenting.*

Nic följs av adjektiv i genitiv singular neutrum, t.ex. **nic nowego inget nytt.**

De båda frågande **który** och **jaki** motsvaras av det negerade **żaden, żadna, żadne; żadnego, żadnej** etc. *ingen*

nigdzie *ingenstans*

I satser med negerade pronomen skall även verbet ha negation. Varje pronomen och adverb som ingår i satsen och har en negerad form skall stå i denna negerade form.

On nigdy nic nie mówi nikomu. *Han säger aldrig någonting till någon.*

Totala pronomen

(**wszystek**), **wszystka, wszystko; wszystkiego, wszystkiej** *all, hel* har också oregelbunden form i nominativ singular maskulinum och neutrum. Den maskulina formen används mycket sällan. I stället används i många fall **cały** *hel*, i synnerhet i talspråket. Dessutom är nominativ plural viril form oregelbunden då ett **-t-** har fallit bort.

wszyscy, wszystkie

När två föremål avses används det speciella orde **oba** *båda*.

oba, obie; (A)GLD obu; I oboma

obydwa, obydwie; (A)GLD obydwu; I obydwoma

Utpekande pronomen

ten, ta, to; tego, tej etc. *den, denna, den här*

tamten, tamta, tamto, tamtego, tamtej etc. *den där*

ów, owa, owo; owego, owej etc. *den där*

har oregelbunden form i nominativ singular maskulinum och neutrum. Dessutom är akkusativ femininum singular oregelbunden i skriftspråket och heter *tę* men uttalas i vardagligt språk ändå som [tą]

sam, sama, samo; samego, samej etc. *själv, själva, yttersta, idel, bara, inget annat än*

Sam dyrektor to powiedział. *Chefen har själv sagt det.*

To są same kłamstwa. *Det är bara idel lögner.*

ten sam, ta sama, to samo; tego samego etc. *samma*

taki sam, taka sama, takie samo, takiego samego etc. *likadan*

inny, inna, inne, innego etc. *annan*

każdy, każda, każde, każdego etc. *varje*

Relativa pronomen

który

jaki

ten, kto

to, co

hel sats → co

którego, której, których vars används som relativa possessiva pronomen beronde på genus och antal hos ägaren/ägarna.

To jest mężczyzna, którego pies sika na schodach. Det är mannen vars hud kissar i trappan.

Det relativa pronomenets numerus och genus beror helt på det ord som pronomenet syftar tillbaka på, medan kasus bestäms av pronomenets funktion i bisatsen.

I många fall använder polskan preposition + relativt pronomen medan svenskan använder annat relativt adverb.

To jest miasto, w którym mieszka moja ciocia. *Det är staden, där min faster bor.*

Preposition som syftar på relativt ord måste stå först i bisatsen.

Gdzie jest krzesło, na którym siedziałem? *Var är stolen som jag satt på?*

Reciproka pronomen

Jeden ... drugiego, jedno ... drugie, się nawzajem

Räkneord

Grundtal

Talet 1 har förutom grundformen i mask och neutr sing helt regelbunden adjektivisk böjning.

jeden, jedno, jedna; jednego, jednej etc.

I sammansättningar med tiotal används endast formen **jeden** som då är helt oböjlig. Om räkneordet står i nominativ eller ackusativ följs alltid detta tiotal + **jeden** av genitiv plural.

Tutaj leży dwadzieścia jeden książek. Här ligger det tjugoen böcker. **Hotel z dwudziestoma jeden łózkami.** Ett hotell med tjugoen bäddar.

Talen 2, 3, 4 har följande böjningsformer

	vir	m/n non-vir	f	vir	non-vir	vir	non-vir
N	dwaj dwóch	dwa	dwie	trzej trzech	trzy	czterej czterech	cztery
A	dwóch	dwa	dwie	trzech	trzy	czterech	cztery
G	dwóch			trzech		czterech	
L	dwóch			trzech		czterech	
D	dwom			trzem		czterem	
I	dwoma		dwiema	trzema		czterema	

Talet 2 kan i stället för de böjda formerna **dwóch, dwom, dwoma, dwiema** genomgående ha den korta formen **dwu**, men den är mindre vanlig och används främst i sammansättningar med större tal.

De virila formerna **dwóch, trzech, czterech** i nominativ och ackusativ följs av genitiv plural. Alla övriga former står i samma form som huvudordet.

Przyjechali dwaj koledzy. Przyjechało dwóch kolegów. Det kom två kolleger. **Przyjechały dwie koleżanki.** Det kom två kvinnliga kolleger. **Rozmawiał z dwiema koleżankami.** Han talade med två kvinnliga kolleger.

När större tal slutar på 2, 3, 4 uppför sig dessa precis på samma sätt som när de står självständiga.

Przyjechały dwadzieścia trzy koleżanki. *det kom tjugotre kvinnliga kolleger.*

Talen fr.o.m. 5 har samtliga tre böjningsformer.

	vir	non-vir
N	pięciu	pięć
A	pięciu	pięć
G	pięciu	
L	pięciu	
D	pięciu	
I	pięcioma	

Efter dessa räkneord i nominativ och ackusativ skall huvudordet stå i genitiv plural.

6	sześć	sześciu	sześcioma
7	siedem	siedmiu	siedmioma
8	osiem	ośmiu	ośmioma
9	dziewięć	dziwięciu	dziewięcioma
10	dziesięć	dziesięciu	dziesięcioma
11	jedenaście	jedensatu	jedenastoma
12	dwanaście	dwunastu	dwunastoma
13	trzynaście	trzynastu	trzynastoma
14	czternaście	czternastu	czternastoma
15	piętnaście	piętnastu	piętnastoma
16	sześnaście	szesnastu	szesnastoma
17	siedemnaście	siedemnastu	siedemnastoma
18	osiemnaście	osiemnastu	osiemnastoma
19	dziewiętnaście	dziewiętnastu	dziewiętnastoma
20	dwadzieścia	dwudziestu	dwudziestoma
30	trzydzieści	trzydziestu	trzydziestoma
40	czterdzieści	czterdziestu	czterdziestoma
50	pięćdziesiąt	pięćdziesięciu	pięćdziesięcioma
60	sześćdziesiąt	sześćdziesięciu	sześćdziesięcioma
70	siedemdziesiąt	siedemdziesięciu	siedemdziesięcioma
80	osiemdziesiąt	osiemdziesięciu	osiemdziesięcioma
90	dziewięćdziesiąt	dziewięćdziesięciu	dziewięćdziesięcioma
100	sto	stu	stoma
200	dwieście	dwustu	dwustoma
300	trzysta	trzystu	trzystoma

400	czterysta	czterystu	czterystoma
500	pięćset	pięciuset	
600	sześćset	sześciuset	
700	siedemset	siedmiuset	
800	osiemset	ośmiuset	
900	dziewięćset	dziewięciuset	

Räkneorden **tysiąc** och **milion** är maskulina substantiv med genitiv på **-a**. Efterföljande substantiv skall alltid stå i genitiv.

z tysiącem dolarów *med ett tusen dollar*

Om de följs av ytterligare tal står de dock kvar i sin grundform oavsett funktion i satsen.

z tysiąc dwustoma dolarami *med ett tusen tvåhundra dollar*

Även obestämda, frågande, utpekande m.fl. räkneord har tre former som används på samma sätt som ovan

<i>hur många</i>	ile	ilu	iloma
<i>några</i>	kilka	kilku	kilkoma
<i>11-19</i>	kilkanaście	kilkunastu	kilkunastoma
<i>20-90</i>	kilkadziesiąt	kilkudziesięciu	kilkudziesięcioma
<i>200-900</i>	kilkaset	kilkuset	
<i>några</i>	parę	paru	paroma
<i>200-900</i>	paręset	paruset	
<i>många</i>	wiele	wielu	wieloma
<i>få</i>	niewiele	niewielu	niewieloma
<i>så många</i>	tylę	tylu	tyloma

Ett antal obestämda räkneord är oböjliga.

pół *halv*, **dużo** *mycket*, **niedużo** *ganska lite*, **trochę** *lite*, **mało** *(för) lite* och **póltora** (m+n) resp. **póltorej** (f) *halvannan, en och en halv*

po póltorej godzinie *efter en och en halv timme*

Adjektiv och pronomen som står före non-virilt räkneord i nominativ och akkusativ skall stå i grundform plural.

wszystkie pięćdziesiąt domów *alla femtio husen*, **moje sto koron** *mina hundra kronor*

I alla andra fall skall adjektiv och pronomen stå i samma form som det

följande substantivet.

te pięć nowych domów *de fem nya husen*, **tych pięciu panów** *de fem herrarna*

Om huvudordet i subjektet står i genitiv skall predikatet stå i neutrum singular.

W tym domu mieszka pięć osób. *I det här huset bor det fem personer.*

Ordningstal

Ordningstalen böjs som adjektiv.

I sammansättningar där tiotal och/eller ental ingår står större tal som grundtal och endast tiotal och ental som ordningstal.

w roku tysiąc dziewięćset dwudziestym czwartym *år 1924*

- 0 **zerowy**
- 1 **pierwszy**
- 2 **drugi**
- 3 **trzeci**
- 4 **czwarty**
- 5 **piąty**
- 6 **szósty**
- 7 **siódmy**
- 8 **ósmy**
- 9 **dziewiąty**
- 10 **dziesiąty**
- 11 **jedenasty**
- 12 **dwunasty**
- 13 **trzynasty**
- 14 **czternasty**
- 15 **piętnasty**
- 16 **szesnasty**
- 17 **siedemnasty**
- 18 **osiemnasty**
- 19 **dziewiętnasty**
- 20 **dwudziesty**
- 21 **dwudziesty pierwszy**

30	trzydziesty
40	czterdziesty
50	pięćdziesiąty
60	sześćdziesiąty
70	siedemdziesiąty
80	osiemdziesiąty
90	dziewięćdziesiąty
100	setny
101	sto pierwszy
200	dwusetny
300	trzechsetny
400	czterechsetny
500	pięćsetny
600	sześćsetny
700	siedemsetny
800	osiemsetny
900	dziewięćsetny
1 000	tysięczny
2 000	dwutysięczny
3 000	trzytysięczny
4 000	czterotysięczny
5 000	pięćotysięczny
6 000	sześćotysięczny
1 000 000	milionowy

Tidsadverbial som anger dag, månad (och år) står genomgående i genitiv.

Urodził się pierwszego maja roku tysiąc dziewięćset dwudziestego pierwszego. *Han är född 1 maj 1921.*

Vid angivelse av dagens datum används dock i första hand nominativ av det ordningstal som betecknar dagen.

Dziś jest pierwszy maja dwa tysiące trzeciego roku. *I dag är det 1 maj 2003.*

Vid angivelse av endast månad (och år) uttrycks månaden med w + lokativ (följt av året i genitiv).

Urodził się w maju roku tysiąc dziewięćset dwudziestego pierwszego. *Han är född i maj 1921.*

Vid angivelse av endast år uttrycks året med **w** + lokativ.

Urodził się w roku tysiąc dziewięćset dwudziestym pierwszym.

Han är född 1921.

Kollektiva räkneord

De vanliga grundtalen kan inte användas tillsammans med substantiv

- som betecknar personer av olika kön
- som betecknar barn och djurungar, i synnerhet ord på -ę
- som är plurale tantum
- oko, ucho.

I stället skall kollektiva räkneord användas.

	N, A	G	L, D	I
2	dwoje	dwojga	dwojgu	dwojgiem
3	troje	trojga	trojgu	trojgiem
4	czworo	czworga	czworgu	czworgiem
5	pięcioro	pięciorga	pięciorgu	pięciorgiem
6	sześćoro	etc.		
7	siedmioro			
8	ośmioro			
9	dziewięćoro			
10	dziesięćoro			
11	jedenaścioro			
12	dwanaścioro			
13	trzynaścioro			
14	czternaścioro			
15	piętnaścioro			
16	szesnaścioro			
17	siedemnaścioro			
18	osiemnaścioro			
19	dziewiętnaścioro			
20	dwadzieścioro			
30	trzydzieścioro			
40	czterdzieścioro			
50	pięćdziesięćoro			
60	sześćdziesięćoro			
70	siedemdziesięćoro			

80 **osiemdziesięcioro**

90 **dziewięćdziesięcioro**

Högre kollektiva tal finns ej.

Efter femerna i nominativ, ackusativ och instrumentalis skall huvudordet alltid stå i genitiv. I övriga former överensstämmer räkneord och huvudord till formen.

Przyszło pięcioro studentów. *Det kom fem studenter (av blandat kön).* **Mają troje dzieci.** *De har tre barn.* **Musisz przejść przez pięcioro drzwi.** *Du måste gå genom fem dörrar.* **Czworo oczu widzi lepiej niż dwoje.** *Fyra ögon ser bättre än två.* **Matka z siedmiorgiem dzieci.** *En mor med sju barn.*

w **cztery** oczy används dock i betydelsen *mellan fyra ögon.*

De kollektiva räkneorden undviks dock som regel i vardagligt språkbruk. För att beteckna personer av blandat kön samt barn används hellre talsubstantiven. För ögon, öron och plurale tantum används **jedna para, dwie pary** etc.

Przyszła piątka studentów. *Det kom fem studenter (av blandat kön).* **Mają trójkę dzieci.** *De har tre barn.* **Dwie pary oczu widzą lepiej niż jedna.** *Fyra ögon ser bättre än två.* **Musi pani mieć dwie pary okularów.** *Ni måste ha två par glasögon.*

Vi ord som är plurale tantum används även pluralformerna **jedne, jednych, jenym, jednymi** vid syftning på ett objekt.

jedne okulary = jedna para okularów ett par glasögon

Observera även bruket av kollektiva räkneord vid ordet **rodzeństwo** *syskon* som är singulare tantum och betecknar blandat kön.

Mam tylko troje rodzeństwa. *Jag har bara tre syskon.*

Talsubstantiv

Talsubstantiven används för att namnge själva siffran och föremål som betecknas med en viss siffra, t.ex. bussar, spårvagnar, advelningar, årskurser, betyg, sedlar, men även vissa mera abstrakta begrepp som hastighetsbegränsningar m.m., samt grupper som består av ett visst antal

personer.

Tutaj obowiązuje pięćdziesiątka. Här gäller femtio kilometer i timmen. Oni mają czwórkę dzieci. De har fyra barn. Cała piątka przyszła na imprezę. Alla fem kom till festen.

0	zerówka
1	jedynka
2	dwójka
3	trójka
4	czwórka
5	piątka
6	szóstka
7	siódemka
8	ósemka
9	dziewiątka
10	dziesiątka
11	jedenastka
12	dwunastka
13	trzynastka
14	czternastka
15	piętnastka
16	szesnastka
17	siedemnastka
18	osiemnastka
19	dziewiętnastka
20	dwudziestka
30	trzydziestka
40	czterdziestka
50	pięćdziesiątka
60	sześćdziesiątka
70	siedemdziesiątka
80	osiemdziesiątka
90	dziewięćdziesiątka
100	setka
200	dwusetka
300	trzysetka

Verbets former

	Pågående aspekt	Fullbordad aspekt
Infinitiv	kupować	kupić
Preteritum	kupowałem, kupowałam kupowałeś, kupowałaś kupował, kupowała, kupowało kupowaliśmy, kupowałyśmy kupowaliście, kupowałyście kupowali, kupowały	kupiłem, kupiłam kupiłeś, kupiłaś kupił, kupiła, kupiło kupiliśmy, kupiłyśmy kupiliście, kupiłyście kupili, kupiły
Pret. part.	kupowany	kupiony
Verbalsubst	kupowanie	kupienie
Pret. ger.		kupiwszy
Presens	kupuję kupujesz kupuje kupujemy kupujecie kupują	
Pres. part.	kupujący	
Pres. ger.	kupując	
Futurum	będę kupował(-a) będziesz kupował(-a) będzie kupował(-a, -o) będziemy kupowali(-ły) będziecie kupowali(-ły) będą kupowali(-ły)	kupię kupisz kupi kupimy kupicie kupią
Imperativ	kupuj kupujcie niech pan(i) kupuje niech państwo kupują proszę kupować	kup kupcie niech pan(i) kupi niech państwo kupią proszę kupić

Verbets aspekter

De polska verben finns i två varianter, aspekter: pågående och fullbordad.

Den pågående aspekten används för att framställa handlingen som mitt i sitt förlopp. Den pågående aspekten används som regel när

- handlingen (inte) utförs över huvud taget;
Wczoraj oglądałam bardzo dobry film w telewizji. I går såg jag en väldigt bra film på teve. Będziesz coś jadł? Tänker du äta någonting?
- handlingen upprepas;
Zwykle kupował na prezent dla Ewy książki. Vanligtvis köpte han böcker i present till Ewa. Na wakacjach będę wstawać najwcześniej o dziewiątej. På semestern kommer jag att stiga upp tidigast klockan nio.
- handlingen utförs under en viss tidsperiod.
Ewa czytała tę książkę całą noc. Ewa läste den boken hela natten. Jak długo będziesz robić to zadanie? Hur länge skall du hålla på med den uppgiften?

Den fullbordade aspekten används för att framställa handlingen som ett avslutat och fullbordat faktum. Den fullbordade aspekten används som regel när

- objektet eller annat resultat framhålls;
Czy napisałeś już list do twojej mamy? Har du skrivit brev till din mamma nu? Pójdę do kina, kiedy napiszę ten list. Jag skall gå på bio när jag skrivit det här brevet.
- viss tidpunkt för handlingen anges.
Wczoraj wstałem o siódmej. I går steg jag upp klockan sju. O której przyjdziecie do mnie jutro? Hur dags kommer ni till mig i morgon?

Aspekt och tempus

I preteritum och futurum finns verbformer i båda aspekterna.

I presens finns bara pågående form.

	pågående	fullbordat
preteritum	robił	zrobił
presens	robi	
futurum	będzie robił	zrobi

Aspektparens bildning

Den vanligaste modellen för aspektparens bildning är att en större grupp verb tar sin utgångspunkt i ett enkelt oprefigerat verb som normalt är pågående. Av detta bildas med prefix en rad fullbordade verb. Alla utom ett får då en ny, modifierad betydelse. Ett pefigerat verb brukar dock ha samma betydelse som det enkla grund verbet. Detta bildar då ett aspektpart tillsammans med det enkla verbet. Alla övriga pefigerade fullbordade verb måste då få sin pågående aspektpartner genom tillägg av ett suffix, byte av böjningsklass och/eller förändringar i stammen.

Pågående		Fullbordat		Pågående	
robi	>	zrobi			<i>göra</i>
		przerobi	<	przerabia	<i>göra om</i>
		zarobi	<	zarabia	<i>tjäna (pengar)</i>

Någon enstaka gång är det grundläggande enkla verbet fullbordat

da	<			daje	<i>ge</i>
		poda	<	podaje	<i>räcka</i>
		odda	<	oddaje	<i>lämna tillbaka</i>

Någon enstaka gång är det enkla verbets fullbordade motsvarighet bildad på ett avvikande sätt.

mówi	>	powie			
		umówi	<	umawia	<i>avtala</i>
		zamówi	<	zamawia	<i>beställa</i>

Vid vissa rörelseverb bildas inte sekundära pågående verb med suffix utan med det obestämda rörelse verbet.

idzie	>				<i>gå, vara på väg</i>
		przyjdzie	<	przychodzi	<i>komma</i>
		wyjdzie	<	wychodzi	<i>gå ut</i>

I vissa fall saknas helt det enkla grundläggande verbet.

(-jmie)

wyjmie	<	wyjmuje	<i>ta ut</i>
zdejmie	<	zdejmuje	<i>ta ner</i>

I vissa fall då det enkla grund verbet saknas , förekommer i stället ett sekundärt pågående verb utan prefix.

(-wiesi)

powiesi	<	wiesza	<i>hänga</i>
wywiesi	<	wywiesza	<i>hänga ut</i>

I vissa fall saknas ett fullbordat verb som direkt motsvarar det enkla pågående verbet.

może >

pomoże	<	pomaga	<i>hjälpa</i>
przemoże	<	przemaga	<i>övervinna</i>

Många mera statiska verb förekommer bara i pågående aspekt.

jest > *vara*, **leży** > *ligga*, **lubi** > *tycka om*, **może** > *kunna*, **mieszka** > *bo*, **siedzi** > *sitta*, **wie** > *veta*, **wisi** > *hänga*

Några vanliga verb

bierze	>	weźmie		<i>ta</i>	
		przebierze	<	przebiera	<i>klä om</i>
		rozbierze	<	rozbiera	<i>klä av</i>
		ubierze	<	ubiera	<i>klä på</i>
		wyberze	<	wybiera	<i>välja, ta ut</i>
		zbierze	<	zbiera	<i>samla</i>
czeka	>	zaczeka		<i>vänta</i>	
(-cznie)		zacznie	<	zaczyna	<i>börja</i>
		odpocznie	<	odpoczywa	<i>vila</i>
czyści	>	wyczyści		<i>göra rent</i>	
czyta	>	przeczyta		<i>läsa</i>	
da	<			daje	<i>ge</i>
		odda	<	oddaje	<i>lämna tillbaka</i>
		podaje	<	podaje	<i>räcka</i>
		wyda	<	wydaje	<i>lämna ut</i>
		zda	<	zdaje	<i>avlägga (tentamen)</i>
dziękuje	>	podziękuje		<i>tacka</i>	
gotuje	>	ugotuje		<i>laga mat</i>	
		przygotuje	<	przygotowuje	<i>förbereda</i>
		zgotuje	<	zgotowuje	<i>koka upp</i>
gubi	>	zgubi		<i>tappa bort, förlora</i>	
idzie	>			<i>gå, vara på väg</i>	
		przyjdzie	<	przychodzi	<i>komma</i>
je	>			<i>äta</i>	
		zje	<	zjada	<i>äta upp</i>

jedzie	>				
		podjedzie	<	podjeżdża	<i>åka nära</i>
		przyjedzie	<	przyjeżdża	<i>komma</i>
		wjedzie	<	wjeżdża	<i>åka in</i>
		wyjedzie	<	wyjeżdża	<i>åka ut</i>
(-jmie)					
		przyjmie	<	przyjmuje	<i>ta emot</i>
		wyjmie	<	wyjmuje	<i>ta ut</i>
		zdejmie	<	zdejmuje	<i>ta ner</i>
(-jrzy)					
		obejrzy	<	ogląda	<i>titta</i>
		(kr. ogłądnie)			
		przejrzy	<	przeogląda	<i>titta igenom</i>
		(kr. przeoglądnie)			
każe					
		pokaże	<	pokazuje	<i>visa</i>
kładzie	>	położy			<i>lägga</i>
		włoży	<	wkłada	<i>lägga i</i>
kontaktuje	>	skontaktuje			<i>kontakta</i>
kończy	>	skończy			<i>sluta</i>
kupi	<			kupuje	<i>köpa</i>
leci	>				<i>flyga</i>
		przyleci	<	przylatuje	<i>komma med flyg</i>
		poleci	<	poleca	<i>rekommendera</i>
łączy	>	połączy			<i>förena, koppla ihop</i>
		włączy	<	włącza	<i>koppla in, slå på</i>
		wyłączy	<	wyłącza	<i>koppla ur, stänga av</i>
maluje	>	pomaluje			<i>måla</i>

maże	>	wymaże	<	wymazuje	<i>smörja, stryka stryka ut, torka bort</i>
(-mknie)		odemknie	<	odmyka	<i>låsa upp</i>
		zamknie	<	zamyka	<i>stänga, låsa</i>
może	>	pomoże	<	pomaga	<i>hjälpa</i>
mówi	>	powie			
		odmówi	<	odmawia	
		umówi	<	umawia	<i>avtala</i>
		zamówi	<	zamawia	<i>beställa</i>
myje	>	umyje			<i>tvätta</i>
myśli	>	wymyśli	<	wymyśla	<i>tänka, tycka hitta på</i>
otworzy	<			otwiera	<i>öppna</i>
pakuje	>	spakuje			<i>packa</i>
pali	>	zapali	<	zapala	<i>bränna; röka tända</i>
pije	>	wypije	<	wypija	<i>dricka dricka upp</i>
pisze	>	napisze			<i>skriva</i>
powie	<			powiada / mówi	<i>säga</i>
		odpowie	<	odpowiada	<i>svara</i>
		podpowie	<	podpowiada	<i>viska (som hjälp)</i>
płaci	>	zapłaci			<i>betala</i>

(-potka)				
	spotka	<	spotyka	<i>träffa</i>
powtórzy	<		powtarza	<i>upprepa, repetera</i>
prosi	>	poprosi		<i>be</i>
		przeprosi	<	przeprasza
		zaprosi	<	zaprasza
				<i>be om ursäkt inbjuda, invitera</i>
protestuje	>	zaprotestuje		<i>protestera</i>
psuje	>	zepsuje		<i>förstöra</i>
puka	>	zapuka		<i>knacka</i>
pyta	>	zapyta / spyta		<i>fråga</i>
robi	>	zrobi		<i>göra</i>
		dorobi	<	dorabia
		przerobi	<	przerabia
		wyrobi	<	wyrabia
		zarobi	<	zarabia
				<i>göra ytterligare göra om tillverka, utveckla tjäna (pengar)</i>
rozumie	>	zrozumie		<i>förstå</i>
siądzie	<		siada	<i>sätta sig</i>
		usiądzie	<	usiada
		wsiądzie	<	wsiada
		wysiądzie	<	wysiada
				<i>sätta sig stiga på stiga av</i>
stanie	<		staje	<i>stanna</i>
stanie się	<		staje się	<i>bli</i>
		dostanie	<	dostaje
		wstanie	<	wstaje
				<i>få, erhålla resa sig, stiga upp</i>
strzeli	<		strzela	<i>skjuta</i>
szuka	>	poszuka		<i>leta</i>

śle	>			<i>skicka</i>
		pośle	<	posyła
		wyśle	<	wysyła
				<i>skicka (i väg)</i>
				<i>skicka i väg</i>
telefonuje	>	zatelefonuje		<i>telefonera, ringa</i>
trwa	>	potrwa		<i>pågå</i>
uczy	>	nauczy		<i>lära</i>
widzi	>			<i>se</i>
(-wiedzi)				
		odwiedzi	<	odwiedza
		zwiedzi	<	zwiedza
				<i>hälsa på</i>
				<i>gå/åka och titta</i>
wróci	<			<i>återvända</i>
		odwróci	<	odwraca
				<i>vända</i>
zna	>			<i>känna</i>
		pozna	<	poznaje
				<i>känna igen</i>

Fullbordade aktionsarter

De flesta fullbordade verb syftar på handlingen i dess helhet.

pågående		fullbordat
robi göra	>	zrobi göra (<i>färdigt</i>)

Vissa syftar dock på handlingens inledningsskede. De kallas ingressiva (inledande) och bildas med ett antal olika prefix.

pågående		ingressivt fullbordat
idzie gå, <i>vara på väg</i>	>	pójdzie gå, <i>ge sig i väg</i>
jedzie åka, <i>vara på väg</i>	>	pojedzie åka, <i>ge sig i väg</i>
leci flyga, <i>vara på väg</i>	>	poleci flyga, <i>ge sig i väg</i>
patrzy titta	>	spojrzy titta, <i>fästa blicken</i>
słyszy höra	>	usłyszy få höra
widzi se	>	zobaczy få syn på
wierzy tro	>	uwierzy (<i>börja</i>) tro
zna känna	>	pozna lära känna
placze gråta	>	rozplacze się <i>börja gråta</i>

Andra syftar på handlingens begränsning, som regel till ett kortare tidsavsnitt. Dessa kallas delimitativa (begränsade) och bildas med prefixet **po-**.

pågående		delimitativt fullbordat
czeka vänta	>	poczeka vänta <i>lite</i>
psuje förstöra	>	popsuje <i>ha sönder lite grann</i>
rozmawia samtalar	>	porozmawia <i>samtala, prata lite</i>

Pågående aktionsarter

De flesta pågående verb syftar på handlingen som sådan.

Vissa syftar dock på vanemässigt upprepad handling. Dessa kallas iterativa (upprepade) och bildas med suffix.

pågående	iterativt pågående
czyta <i>läsa</i>	czytuje, czytywał (<i>bruka</i>) <i>läsa</i>
je <i>äta</i>	jada (<i>bruka</i>) <i>äta</i>
jest, był <i>vara</i>	bywa (<i>bruka</i>) <i>vara</i>
ma, miał <i>ha</i>	miewa (<i>bruka</i>) <i>ha</i>
mówi <i>säga, tala, prata</i>	mawia (<i>bruka</i>) <i>säga</i>
pije <i>dricka</i>	pija (<i>bruka</i>) <i>dricka</i>
pisze <i>skriva</i>	pisuje, pisywał (<i>bruka</i>) <i>skriva</i>
śpi <i>sova</i>	sypia (<i>bruka</i>) <i>sova</i>
widzi, widział <i>se</i>	widuje, widywał (<i>bruka</i>) <i>se</i>

Andra syftar på rörelse som saknar bestämt mål och/eller utförs upprepade gånger. Dessa kallas obestämda rörelseverb och bildas som regel med suffix.

pågående, bestämda (<i>målorienterat</i>)	pågående, obestämda (<i>utan mål / fram och tillbaka</i>)
idzie, szedł, iść	chodzi <i>gå</i>
jedzie, jechał, jechać	jeździ <i>åka</i>
biegnie, biegł, biec	biega <i>springa</i>
leci, leciał, lecieć	lata <i>flyga</i>
płynie, płynął, płynąć	pływa <i>flyta, simma, gå (om båt)</i>

Verbets tempusformer

Pågående presens och fullbordat futurum

Presens av pågående verb och futurum av fullbordade verb bildas på samma sätt. Böjningen tar sin utgångspunkt i formen i 3 person singular, som utgör verbets stam och i de flesta fall ligger till grund för hela verbets böjning.

Personändelserna är

1 pers sing	-m / +ę
2 pers sing	-sz
3 pers sing	
1 pers plur	-my
2 pers plur	-cie
3 pers plur	+ą

Hänsyn måste dock tas till stammens slutvokal och därför får man följande fyra konjugationer

1 p s	-a-m	-ę	+ę	+ę
2 p s	-a-sz	-y-sz	-i-sz	-e-sz
3 p s	-a	-y	-i	-e
1 p p	-a-my	-y-my	-i-my	-e-my
2 p p	-a-cie	-y-cie	-i-cie	-e-cie
3 p p	-a-j-ą	-ą	+ą	+ą

Före ändelserna **+ę**, **+ą** inträffar följande konsonantväxlingar beroende på böjningstyp:

vid verb med stam på **-i**

b	→ [bj]	robi	robią
p	→ [pj]		
w	→ [vj]	mówi	mówią
f	→ [fj]		
m	→ [mj]		
[ś]	→ sz	prosi	proszą
[ź]	→ ż	wozi	wożą
[ć]	→ c	płatci	płatcą
[dź]	→ dz	chodzi	chodzą

vid verb med stam på **-e**

[ś]	→	s	niesie	niosa
[ź]	→	z	wiezie	wioza
[ć]	→	t	plecie	plota
[dź]	→	d	idzie	ida

Ofta sker även vokalförändring eftersom stammens **-a-/-o-** i 3 pers sing hamnat mellan två centrala konsonanter.

samt vid ett litet antal verb som slutar på **-gł** och **-kł** i preteritum

cz	→	k	piecze	pieką	piekł	<i>baka, steka</i>
			<i>men:</i> płacze	płaczą	płakał	<i>gråta</i>
			szepcze	szepczą	szeptał	<i>viska</i>
ż	→	g	może	moga	mógł	<i>kunna</i>
			<i>men:</i> każe	kazą	kazał	<i>befalla</i>

Ett antal verb har oregelbunden form i 1 person singular.

jem jag äter, **wiem** jag vet, **powiem** jag skall säga, **umiem** jag kan, **rozumiem** jag förstår, **śmiem** jag vågar

Ett antal verb har oregelbunden form i 3 person plural.

dadzą de skall ge, **jedzą** de äter, **wiedzą** de vet, **powiedzą** de skall säga, **umieją** de kan, **rozumieją** de förstår

Preteritum

De flesta verb har bara en stam. Dessa kallas svaga verb. De svaga verben bildar preteritum genom att **-ł** läggs till presensstammen.

robi gör **robił** han gjorde

Andra verb har två stammar, en stam i presens och en annan stam i preteritum. Dessa kallas starka. För starka verb måste alltid två former läras in.

myje tvättar **mył** han tvättade

Den grundläggande preteritumformen böjs i sin tur i genus och numerus. Dessa former utgör preteritum 3 person singular och plural, och kallas även verbets l-form.

	singular		plural
--	----------	--	--------

mask.	robił	inkl. vir.	robili
fem.	robiła	exkl. vir.	robiły
neutr.	robiło		

Vissa verb uppvisar vokalväxling före preteritumändelsen.

ó, ą i maskulinum singular, **o, ę** i de övriga formerna.

mógł, mogła, mogło, mogli, mogły *kunde*

minął, minęła, minęło, minęli, minęły *passerade*

o (ó), a i alla former utom viril plural, där de övergår till **e** mellan centrala konsonanter.

miał, miała, miało, mieli, miały *hade*

Inträffar ej om presens- och preteritum har identisk stam.

wraca, wracał, waracali *återvände*

I ett par verb inträffar inte denna övergång.

śmiali się *de skrattade*, **wiali** *de blåste*, **grzali** *de värmdes upp*

Om stammen slutar på **s** eller **z** övergår de till **ś** resp. **ź** före **-li**.

niósł, niosła, niosło, nieśli, niosły *bar*

Vissa verb som egentligen borde ha l-form på **-nął** tappar suffixet **-ną-** i l-formen. Det är som regel verb som uttrycket en process och med en stam där **-nął** föregås av konsonant.

rośnie   rosnać   rósł   växte

För att bilda 1 och 2 person läggs följande personändelser till l-formen.

1 pers sing	-(ę)m
2 pers sing	-(ę)ś
1 pers plur	-śmy
2 pers plur	-ście

Den fullständiga böjningen i preteritum blir då

	mask.	fem.	neutr.
1 p s	robiłem	robiłam	
2 p s	robiłeś	robiłaś	
3 p s	robił	robiła	robiło
	inkl. vir	exkl. vir	

1 p p	robiliśmy	robiłyśmy	
2 p p	robiliście	robiłyście	
3 p p	robili	robiły	

Observera i maskulinum singular att **ó** övergår till **o** före personändelserna, men att **ą** förblir oförändrat.

mógł, mogłem, mogłeś, mogła, mogłam, mogłaś *kunde*

minał, minąłem, minąłeś, minęła, minęłam, minęłaś *passerade*

Pågående futurum

Futurum av pågående verb bildas med hjälpverbet **być** *vara* i futurum och l-formen eller infinitiven av huvudverbet. L-formen är något vanligare.

		mask.	fem.	neutr.	oavsett genus
1 p s	będzie	robił	~ robiła		~ robić
2 p s	będziesz	robił	~ robiła		~ robić
3 p s	będzie	robił	~ robiła	~ robiło	~ robić
		inkl. vir	exkl. vir		
1 p p	będziemy	robili	~ robiły		~ robić
2 p p	będziecie	robili	~ robiły		~ robić
3 p p	będą	robili	~ robiły		~ robić

Som futurum av verbet **być** *vara* används hjälpverbet självständigt.

Jutro będzie w domu. *I morgon kommer jag att vara hemma.*

Verbets övriga modusformer

Imperativ

3 p sg på -a lägg till -j

czyta	czytaj	<i>läs</i>
--------------	---------------	------------

3 p sg på annan vokal, ta bort vokalen.

bierze	bierz	<i>ta</i>
---------------	--------------	-----------

leży	leż	<i>ligg</i>
-------------	------------	-------------

kupi	kup	<i>köp</i>
-------------	------------	------------

Om stammen innehåller **-o-** blir detta i vissa verb till **-ó-**.

robi	rób	<i>gör</i>
-------------	------------	------------

stoi	stój	<i>stå, stanna</i>
-------------	-------------	--------------------

Men

goli się	gol się	<i>raka dig</i>
-----------------	----------------	-----------------

dzwoni	dzwoń	<i>ring</i>
---------------	--------------	-------------

Om stammen då slutar på mer än en konsonant läggs som regel ändelsen **-ij/-yj** till.

śpi	śpij	<i>sov</i>
------------	-------------	------------

zamknie	zamknij	<i>stäng, lås</i>
----------------	----------------	-------------------

Men

milcz *tig*, **módl się** *be*, **myśl** *tänk*, **patrz** *titta*, **przyjdź** *kom*

Oregelbundna:

jedz *ät*, **wiedz** *vet*, **chciej** *vill*, **miej** *ha*, **weź** *ta*, **bądź** *var*

Imperativ i 1p.pl. bildas med ändelsen **-my**.

śpijmy!	<i>nu sover vi!</i>
----------------	---------------------

Imperativ i 2p.pl. bildas med ändelsen **-cie** och används när man vänder sig till flera personer som man duar.

śpijcie!	<i>sov!</i>
-----------------	-------------

Allmänt hållen imperativ på skyltar och likande uttrycks med **proszę** följt av infinitiv.

Proszę nie dotykać eksponatów. *Vidrör inte utställningsföremålen.*

Koncessiv

Koncessiv form bildas med partikeln **niech** *låt, må* och presens eller

fullbordad futurum av huvud verbet.

Det används för att uttrycka hövlig uppmaning.

Niech pan przyjdzie. *Var snäll och kom.*

Koncessiv kan också användas för att uttrycka medgivande eller uppmaning riktad till en tredje, icke närvarande person.

Konjunktiv

Konjunktiven består av preteritum med tillägg av partikeln -by-. Partikeln fogas direkt till l-formen och personändelserna fogas sedan till partikeln.

kupiłbym, kupiłbyś, kupiłby *skulle köpa*

Konjunktiv används motsvarande svensk konjunktiv och imperfekt eller pluskvamperfekt som används i konjunktiven ställe.

Den används också motsvarande svensk konditionalis, men inte futurum preteriti. I konditional satsfogning har alltså polskan konjunktiv i båda leden.

Även indikativ kan användas för mera realistiska fall.

Den används vidare motsvarande svenskt futurum när en imperativ gjorts om till bisats.

I bisats som inleds med konjunktionerna **gdy om** (konditionalt), **że att, för att, så att** (finalt), **jak som om, om** (jämförande, konditionalt) måste konjunktivpartikeln -by- och personändelsen flyttas från verbet till den inledande konjunktionen.

Gdybym to wiedział, nie przyszedłbym. *Om jag hade vetat det hade jag inte kommit.*

Vid **jeśli, jeżeli om** behöver -by- inte flyttas.

Verbets infinita former

Infinitiv

Bildas genom att byta l-formens **-ł** mot **-ć**.

dał	dać	<	<i>ge</i>
------------	------------	---	-----------

Mellan centrala konsonanter inträffar vokalväxling **a** → **e**.

miał	mieć	>	<i>ha</i>
siedział	siedzieć	>	<i>sitta</i>

I ett par verb inträffar inte denna övergång. (Jfr. viril form av l-formen.)

śmiać się *skratta*, **wiać** *blåsa*, **grzać** *värma*

Inträffar ej om presens- och preteritum har identisk stam.

wraca, wracał, waracali, wracać *återvända*

-sł, -dł, -tł blir **-ść**.

niósł	nieść	>	<i>bära</i>
wiódł	wieść	>	<i>föra, leda</i>
plótł	pleść	>	<i>fläta</i>

-zł blir **-źć**.

wiózł	wieźć	>	<i>transportera</i>
znalazł	znaleźć	<	<i>hitta</i>

-gł, -kł blir **-c**.

mógł	móc	>	<i>kunna</i>
piekł	piec	>	<i>baka, steka</i>

Presens gerundium

Bildas av pågående verb genom att till 3p.pl. presens lägga **-c**.

mówią	mówiąc	<i>sägande</i>
--------------	---------------	----------------

Presens gerundium används för att förkorta en bisats som har samma subjekt som huvudsatsen.

Jadła sam chleb, zerkając niepewnie na półmisek. *Hon åt bara bröd medan hon osäkert kastade blickar mot uppläggningsfatet.*

(= ...**podczas gdy zerkala...**)

Negerat presens gerundium motsvarar ofta svenskans *utan att* + infinitiv.

Zniknął bez śladu, nie żegnając się z nikim. *Han försvann spårlöst utan att ta avsked med någon.*

Presens particip

Bildas av pågående verb genom att till 3p.pl. presens lägga **-cy**. Detta particip fungerar och böjs som ett adjektiv.

mówią   **mówiący**   *sägande*

Presens particip används för att förkorta en relativ bisats om handlingarna i bisatsen och huvudsatsen inträffar samtidigt. Presens particip syftar på det ord som vore verbets subjekt i en fyllständig bisats.

Na chodniku leżał śmiejący się mężczyzna. *På trottoaren låg en skrattande man.* = **Na chodniku leżał mężczyzna, który się śmiał.** = **Na chodniku leżał mężczyzna. Mężczyzna się śmiał.**

Preteritum particip

Bildas av både pågående och fullbordade verb med suffixet **-ny** eller **-ty**. Detta particip fungerar och böjs som ett adjektiv.

Ändelsen **-ny** används:

Om preteritum slutar på **-ał** så slutar preteritum particip på **-any**.

da	dał	dany	<	<i>given</i>
krzyczy	krzyczał	krzyczany	>	<i>skriken</i>
myśli	myślał	myślany	>	<i>tänkt</i>
kupuje	kupował	kupowany	>	<i>köpt</i>

Om preteritum slutar på **-ił, -ył** och presens på **-i, -y** bildas preteritum particip på **+ony**. Konsonanten för **+ony** är den samma som i 3p.pl. presens/fullbordat futurum.

susza	suszył	suszony	>	<i>torkad</i>
kupią	kupił	kupiony	<	<i>köpt</i>

Om preteritum slutar på obstruent följt av **-ł** bildas preteritum particip på **+ony**. Konsonanten för **+ony** är den samma som i 3p.sg. presens/fullbordat futurum.

niesie	niósł	niesiony	>	<i>buren</i>
---------------	--------------	-----------------	---	--------------

Ändelsen **-ty** används:

Om preteritum slutar på **-nął, -ął** så slutar preteritum particip på **-nięty, -ęty**.

zasunie	zasunął	zasunięty	<	<i>fördragen</i>
tnie	ciął	cięty	>	<i>skuren, huggen</i>

Om preteritum slutar på **-ił, -ył** eller **-uł** och presens på **-ije, -yje** eller **-uje** bildas preteritum particip på **-ty**.

bije	bił	bity	>	<i>slagen</i>
szyje	szył	szyty	>	<i>sydd</i>
kuje	kuł	kuty	>	<i>smidd</i>

Om preteritum slutar på **-rł** bildas preteritum particip på **-ty**.

trzeć	tarł	tarty	>	<i>riven</i>
--------------	-------------	--------------	---	--------------

Preteritum particip används för att förkorta en relativ bisats om handlingen i bisatsen föregår handlingen i huvudsatsen. Preteritum particip syftar på det ord som vore verbets objekt i en fullständig sats med ett transitivt verb.

exempel

Verbalsubstantiv

Bildas genom att ersätta adjektivändelsen i preteritum particip med det substantivbildande suffixet +e.

n	>	ń	kupowany	kupowanie	>	<i>köpande</i>
t	>	ć	myty	mycie	>	<i>tvättning</i>

Även vokalväxling inträffar som regel.

a	>	e	myślany	myślenie	>	<i>tänkande</i>
o	>	e	kupiony	kupienie	<	<i>köpande</i>

I ett mindre antal verb inträffar den dock inte, bl.a.

lany	lanie	>	<i>hällande; stryk</i>
-------------	--------------	---	------------------------

Verbalsubstantiv används ofta i stället för infinitiv som subjekt och objekt. Det måste användas då kasusböjning erfordras, dvs. som attribut, predikatsfyllnad, adverbial, efter preposition och som objekt i annat kasus än akkusativ.

sposób mówienia *ett sätt att tala* (attribut)

Ma potrzebę mówienia o tym z kimś. *Han har behov av att tala om detta med någon.* (attribut)

Można się zobowiązać do kupienia czegoś więcej. *Man kan förbinda sig att köpa något mera.* (prepositionsobjekt)

Usta są od mówienia prawdy albo nieprawdy. *Munnen är till för att tala sanning eller osanning.* (efter preposition)

Zarabia na życie mówieniem źle o każdej nowej książce. *Han förtjänar sitt uppehälle genom att tala illa om varje ny bok.*
(adverbial)

Preteritum gerundium

Bildas av fullbordade verb genom att byta l-formens **-ł** mot **-wszy**.

powiedział   **powiedziałwszy**   *efter att ha sagt*

Om l-formen slutar på konsonant följd av **-ł** läggs **-szy** till l-formen.

upiekł   **upiekłszy**   *efter att har bakat*

Preteritum gerundium används i högre stil för att förkorta en bisats som har samma subjekt som huvudsatsen.

Włożywszy czarną perukę wyszła w nocy incognito. *Efter att ha tagit på sig en svart peruk gick hon ut om natten incognito.* = **Kiedy włożyła czarną perukę, wyszła w nocy incognito.** = **Włożyła czarną perukę. Potem wyszła w nocy incognito.**

Verbets diateser

Reflexivum

Polskans reflexiva form används på en rad sinsemellan ganska skilda sätt.

- reflexivitet

Myję się. *Jag tvättar mig.* **Myjesz się.** *Du tvättar dig.* **Myje się.**
Han/Hon tvättar sig.

- ömsesidighet (reciprocitet)

Widzieli się tydzień temu. *De sågs för en vecka sedan.*

- passivum

Zręby dorosłej seksualności budują się w przedszkolu. *Stommen till den vuxna sexualiteten byggs upp i förskolan.*

- intransitivitet

Ja gotuje wodę. *Jag kokar vatten.* **Woda się gotuje.** *Vattnet kokar.*
Zaczynam pracę o szóstej. *Jag börjar arbetet klockan sex.* **Praca się zaczyna o szóstej.** *Arbetet börjar klockan sex.*

- obestämt subjekt liknande svenskans *man* (ibland bättre *vi*). Sådant predikat kan även följas av direkt objekt.

O spotkaniu chciało się jak najprędzej zapomnieć. *Mötet ville man glömma så fort som möjligt.* **Chodziło się do szkoły podstawowej.**
Man/Vi gick i grundskolan.

- ingen funktion alls, s.k. reflexivum tantum.

Boję się. *Jag är rädd.* **Śmieją się.** *De skrattar.*

Passivum

Bildas med de pågående hjälpverbet **być** *vara* och preteritum particip av pågående verb.

Cały teren był strzeżony przez policjantów. *Hela området bevakades av poliser.*

Bildas med det fullbordade hjälpverbet **zostać bli** och preteritum particip av fullbordat verb.

Turysta został okradziony przez kieszonkowca. *Turisten blev bestulen av en ficktjuv.*

Kombinationen av verbet **być vara** och preteritum particip av fullbordat verb förekommer också, men betecknar det kvarstående resultatet av en tidigare handling.

Mężczyzna był ubrany elegancko. *Mannen var elegant klädd.*

Om hjälpverbet står i infinitiv skall preteritum particip stå i instrumentalis.

Ratować i zostać uratowanym. *Att rädda och att bli räddad. Żeby być słyszany, trzeba umieć mówić.* *För att bli hörd måste man kunna konsten att tala.*

Agenten uttrycks med prepositionen **przez** + akkusativ.

Takie idiotyczne pomysły nie są akceptowane przez nikogo. *Sådana idiotiska idéer accepteras inte av någon.*

Obestämt particip

Förekommer bara i en form på -no som uttrycker preteritum. Bildas endast av transitiva verb. Följs av direkt objekt som ett aktivt verb.

Na spotkaniu mówiono (= mówiło się) o zbliżających się wyborach. *På mötet talade man om det annalkande valet.*

Dock även någon gång reflexiv form av transitivt verb.

Mimo mrozu bawiono się dobrze. *Trots frosten roade man sig väl.*

Även konjunktiv förekommer.

Tą drogą nie znaleziono by (= znalazłoby się) chętnych. *På det viset skulle man inte ha hittat några villiga.*

Hövligt tilltal

pan/pani + 3 p sg

państwo, panowie, panie + 3 eller 2 p plur

Böjningstyper

De polska verben fördelar sig på ett begränsat antal böjningstyper, även om det kan vara svårt att urskilja systemet på grund av många och komplicerade konsonant och vokalväxlingar.

Regelbundna verbtyper

I de regelbundna böjningstyperna räcker det att känna till en enda form för att kunna bilda alla de andra.

czeka	a	–	a	czekał	czekać	<i>vänta</i>
uczy	y	–	y	uczył	uczyć	<i>lära</i>
robi	i	–	i	robił	robić	<i>göra</i>
pracuje	uje	–	owa	pracował	pracować	<i>arbeta</i>
czytuje	uje	–	ywa	czytywał	czytywać	<i>bruka läsa</i>
plynie	nie	–	ną	plynął	plynać	<i>flyta</i>

Starka verbtyper

I de starka verbtyperna måste man känna till minst två former för att kunna bilda verbets samtliga former. De skiljer sig från de helt regelbundna verben genom att preteritum/infinitiv har en stam och presens/futurum en annan. Båda dessa former måste därför läras in.

krzyczy	y	–	a	krzyczał	krzyczeć	<i>skrika</i>
siedzi	i	–	a	siedział	szedzieć	<i>sitta</i>
pisze	e	–	a	писаł	писаć	<i>skriva</i>
isnieje	eje	–	a	istniał	istnieć	<i>existera</i>
myje	je	–	∅	mył	myć	<i>tvätta</i>
piecze	e	–	∅	piekł	piec	<i>baka</i>

Regelbunden A-böjning

<i>presens</i>	<i>preteritum</i>	
mieszkam	mieszkałem	mieszkałam
mieszkasz	mieszkałeś	mieszkałaś
mieszka	mieszkał	mieszkała mieszkało
mieszkamy	mieszkaliśmy	mieszkałyśmy
mieszkacie	mieszkaliście	mieszkałyście
mieszkają	mieszkali	mieszkały
<i>imperativ</i>	<i>infinitiv</i>	
mieszkaj	mieszkać	> <i>bo</i>
mieszkajmy		
mieszkajcie		
niech pan(i) mieszka		
niech państwo mieszkają		
proszę mieszkać		
<i>presens gerundium</i>	<i>preteritum gerundium</i>	
mieszkając	(-mieszkawszy)	
<i>presens particip</i>	<i>preteritum particip</i>	
mieszkający	(-mieszkany)	
	<i>verbalsubstantiv</i>	
	mieszkanie	

Starka och oregelbundna verb med A-böjning:

> da	dadza	dał	<i>ge</i>	
< ma	maja	miał	<i>ha</i>	imp: miej

Regelbunden Y-böjning

<i>presens</i>	<i>preteritum</i>		
uczę	uczyłem	uczylam	
uczysz	uczyłeś	uczyłaś	
uczy	uczył	uczyła	uczyło
uczymy	uczylimy	uczylimy	
uczycie	uczyliscie	uczyliscie	
uczą	uczyli	uczylły	
<i>imperativ</i>	<i>infinitiv</i>		
ucz	uczyć	>	<i>lára</i>
uczmy			
uczcie			
niech pan(i) uczy			
niech państwo uczą			
proszę uczyć			
<i>presens gerundium</i>	<i>preteritum gerundium</i>		
ucząc	(-uczywszy)		
<i>presens particip</i>	<i>preteritum particip</i>		
uczący	uczony		
	<i>verbalsubstantiv</i>		
	uczenie		

I imperativen sker vokalväxling vid vissa verb.

o → **ó**   **położy**   **połóż**   < *lägg*

Starka och oregelbundna verb med Y-böjning:

> -jrzy	-jrzał	
< krzyczy	krzyczał	<i>skrika</i>
< leży	leżał	<i>ligga</i>
< milczy	milczał	<i>tiga</i>
< słyszy	słyszał	<i>höra</i>
< wrzeszczy	wrzeszczał	<i>skrika</i>

På samma sätt böjs bl.a. följande sammansättningar:

obejrzy *titta*

zależy *bero*

należy *tillhöra*

Oregelbundna:

> otworzy	otworzył	<i>öppna</i>	p.part: otwarty
< patrzy	patrzył	<i>titta</i>	inf: patrzeć

Regelbunden I-böjning

<i>presens</i>	<i>preteritum</i>		
palę	palilem	palilam	
palisz	palileś	palilaś	
pali	palil	palila	palilo
palimy	paliliśmy	paliliśmy	
palicie	paliliście	paliliście	
palą	palili	palili	
<i>imperativ</i>	<i>infinitiv</i>		
pal	palic	>	<i>bränna, röka</i>
palmy			
palcie			
niech pan(i) pali			
niech państwo palą			
proszę palic			
<i>presens gerundium</i>	<i>preteritum gerundium</i>		
paląc	(-paliwszy)		
<i>presens particip</i>	<i>preteritum particip</i>		
palący	palony		
	<i>verbalsubstantiv</i>		
	palenie		

Före ändelsen i 1p.sg. och 3p.pl. presens/futurum inträffar följande konsonantväxlingar

b	→ [bj]	robi	robię	robią	<i>gör</i>
p	→ [pj]	kupi	kupię	kupią	<i>köper</i>
w	→ [vj]	mówi	mówię	mówią	<i>talar</i>
f	→ [fj]				
m	→ [mj]				
[ś]	→ sz	prosi	proszę	proszą	<i>ber</i>
[ź]	→ ż	wozi	wożę	wożą	<i>forslar</i>
[ść]	→ szcz	czyści	czyszczę	czyszczą	<i>rengör</i>
[źdź]	→ żdź	jeździ	jeżdżę	jeżdżą	<i>åker</i>

I två fall sker växling i uttalet men inte i stavningen.

[ć] →	c	wróci	wróce	wróca	<i>kommer tillbaka</i>
[dź] →	dz	chodzi	chodzę	chodzą	<i>går</i>

I ett fall sker ingen växling i uttalet men däremot sker växling i stavningen

[ń] n →	ni	broni	bronię	bronia	<i>försvarar</i>
---------	-----------	--------------	---------------	---------------	------------------

I ett fall sker en växling i stavningen och som regel även i uttalet på grund av regeln som säger att **j** inte får skrivas mellan två vokaler om den andra är **i**. Det är dock tillåtet att uttal [j] även i de former där det inte skrivs.

kroi	kroję	kroją	<i>skär</i>
-------------	--------------	--------------	-------------

I ett fall sker ingen växling alls.

l	pali	palę	palą	<i>bränner, röker</i>
----------	-------------	-------------	-------------	-----------------------

I imperativen sker vokalväxling vid vissa verb.

o →	ó	boi się	bój się	>	<i>var rädd</i>
		modli się	módl się	>	<i>be</i>
		kroi	krój	>	<i>skär</i>
		robi	rób	>	<i>gör</i>
		zastanowi się	zastanów się	<	<i>tänk över</i>

Starka och oregelbundna verb med I-böjning:

< boli	bolą	bolał	<i>göra ont</i>	
< cierpi	cierpią	cierpiał	<i>lida</i>	
< leci	lecą	leciał	<i>flyga</i>	
< musi	muszą	musiał	<i>måsta</i>	
< myśli	myślą	myślał	<i>tänka, tycka</i>	
< siedzi	siedzą	siedział	<i>sitta</i>	
< szumi	szumią	szumiał	<i>susa, brusa</i>	
< śmierdzi	śmierdzą	śmierdział	<i>lukta illa, stinka</i>	
< widzi	widzą	widział	<i>se</i>	saknar imperativ
< wisi	wiszą	wisiał	<i>hänga</i>	
< woli	wolą	wolał	<i>föredra</i>	
< boi się	boją się	bał się	<i>vara rädd</i>	
< stoi	stoją	stał	<i>stå</i>	imp: stój
< śpi	śpią	spał	<i>sova</i>	

Oregelbundet:

< lubi   lubią   lubił   *tycka om*   p.part: **lubiany**

> zapomni   **zapomną**   **zapomniał**   *glömma*

På samma sätt böjs bl.a. följande sammansättningar:

przypomni, przypomną, przypomniał, przypomnieć < **przypomina**
påminna

Regelbunden E-böjning

Verb med presens/futurum på **-uje**, preteritum på **-ował**.

<i>presens</i>	<i>preteritum</i>	
gotuję	gotowałem	gotowałam
gotujesz	gotowałeś	gotowałaś
gotuje	gotował	gotowała gotowało
gotujemy	gotowaliśmy	gotowałyśmy
gotujecie	gotowaliście	gotowałyście
gotują	gotowali	gotowały
<i>imperativ</i>	<i>infinitiv</i>	
gotuj	gotować	> <i>koka, laga mat</i>
gotujmy		
gotujcie		
niech pan(i) gotuje		
niech państwo gotują		
proszę gotować		
<i>presens gerundium</i>	<i>preteritum gerundium</i>	
gotując	(-gotowawszy)	
<i>presens particip</i>	<i>preteritum particip</i>	
gotujący	gotowany	
	<i>verbalsubstantiv</i>	
	gotowanie	

Om ett pågående verb på **-uje** är bildat med hjälp av detta suffix av ett fullbordat verb och båda har samma prefix används i stället ändelsen **-ywał** i preteritum, t.ex

zgotuje, zgotował < zgotowuje, zgotowywał *koka upp*

Verb med presens/futurum på **-nie**, preteritum på **-nął**.

<i>presens</i>	<i>preteritum</i>	
płynę	płynąłem	płynęłam
płyniesz	płynąłeś	płynęłaś
płynie	płynął	płynęła płynęło
płyniemy	płynęliśmy	płynęłyśmy
płyniecie	płynęliście	płynęłyście
płyną	płynęli	płynęły
<i>imperativ</i>	<i>infinitiv</i>	
płyn	płynąć	> <i>flyta, simma, rinna</i>
płyńmy		
płyńcie		
niech pan(i) płynie		
niech państwo płyną		
proszę płynąć		
<i>presens gerundium</i>	<i>preteritum gerundium</i>	
płynąc	(-płynąwszy)	
<i>presens particip</i>	<i>preteritum particip</i>	
płynący	(-płynięty)	
	<i>verbalsubstantiv</i>	
	płynięcie	

Vissa verb tappar **-ną-** i l-formen men brukar ändå anses regelbundna. De betecknar som regel en process.

< **rośnie**   *rosną*   **rósł**   *växa*   inf: **rosnąć**

Starka och oregelbundna verb med E-böjning:

Ingen konsonantväxling inträffar inom böjningen i presens/futurum.

Presens/futurum på **-pie, -bie, -fie**, preteritum på **-pał, -bał, -fał**

< **kapie** kapią **kapał** *bada*

Presens/futurum på **-śle**, preteritum på **-słał**

> **pośle** poślą **posłał** *skicka*

Presens/futurum på **-sze, -że**, preteritum på **-sał, -zał**

< **czesze** czeszą **czeszał** *kamma, borsta, frisera*

< **pisze** piszą **писаł** *skriva*

Presens/futurum på **-ce**, preteritum på **-ciał**

< **chce** chcą **chciał** *vilja* imp: **chciej**

Presens/futurum på **-cze, -że**, preteritum på **-kał, -gał**

< **placze** płaczą **plakał** *gråta*

< **plucze** płuczą **plukał** *skölja*

Presens/futurum på **-ije, -yje, -uje**, preteritum på **-ił, -ył, -uł**

< **bije** biją **bił** *slå*

< **czuje** czują **czuł** *känna*

< **myje** myją **mył** *tvätta*

< **pije** piją **pił** *dricka*

< **tyje** tyją **tył** *bli tjock, lägga på sig*

< **żyje** żyją **żył** *leva*

Presens/futurum på **-eje**, preteritum på **-ał**

> **dojrzeje** dojrzeją **dojrzał** *mogna*

< **śmieje się** śmieją się **śmiał się** *ge* pret: **smiali się**
inf: **śmiać się**

< **wieje** wieją **wiał** *blåsa* pret: **wiali**
inf: **wiać**

Presens/futurum på **-aje**, preteritum på **-awał**

< **daje** dają **dawał** *ge* imp: **dawaj**

< **staje**   stają   **stawał**   *ställa sig, stanna*   imp: **stawaj**
< **-znaje**   -znają   **-znawał**   imp: **-znawaj**

På samma sätt böjs bl.a. följande sammansättningar:

odda < **oddaje, oddawał** *lämna tillbaka*

sprzeda < **sprzedaje, sprzedawał** *sälja*

zda < **zdaje, zdawał** *avlägga examen*

dostanie, dostał < **dostaje, dostawał** *erhålla, få*

przestanie, przestał < **przestaje, przestawał** *sluta*

wstanie, wstał < **wstaje, wstawał** *resa sig upp, stiga upp*

zostanie, został < **zostaje, zostawał** *bli*

pozna < **poznaje, poznawał** *känna igen*

Konsonantväxling inträffar inom böjningen i presens/futurum.

Presens/futurum på **-wie/-wą**, preteritum på **-wał**

< rwie	rwą	rwał	<i>slita, riva</i>
< zwie	zwą	zwał	<i>kalla</i>

Presens/futurum på **-rze/-rą**, preteritum på **-rał**

< bierze	biorą	brał	<i>ta</i>
< pierze	piorą	prał	<i>tvätta</i>

Presens/futurum på **-rze/-rą**, preteritum på **-arł**, infinitiv på **-rzeć**

< drze	drą	darł	<i>slita</i>	inf: drzeć
< trze	trą	tarł	<i>gnugga, riva, smula</i>	inf: trzeć
> umrze	umrą	umarł	<i>dö</i>	inf: umrzeć
< wrze	wrą	warł	<i>bada</i>	inf: wrzeć

På samma sätt böjs bl.a. följande sammansättningar:

dotrze, dotarł, dotrzeć < *komma fram*

zawrze, zawarł, zawrzeć < *zawiera sluta (avtal)*

Presensformerna och infinitiven har inte konsonten **rz** eftersom den skulle i uttalet helt skulle smälta samman med det föregående **ż**.

< żre	żrą	żarł	<i>vräka i sig</i>	inf: żreć
--------------	-----	-------------	--------------------	------------------

Presens/futurum på **-mie/-mą**, **-nie/-ną**, preteritum på **-ał**

< dmie	dmą	dał	<i>blåsa</i>	
> (-jmie)	(-jmą)	jał	<i>sätta i gång</i>	
< klmie	klną	klał	<i>svära</i>	
< pnie się	pną się	piał się	<i>klättra</i>	
< tnie	tną	ciał	<i>skära</i>	p.part: cięty

På samma sätt böjs bl.a. följande sammansättningar:

przyjmie, przyjął < **przyjmuje, przyjmował** *ta emot*

Futurum och imperativ innehåller i ett fall flyktig vokal.

> węźmie	węźmą	wziął	<i>ta</i>	imp: węź p.part: wzięty
-----------------	-------	--------------	-----------	--

Presens/futurum på **-anie/-aną**, preteritum på **-ał**

< stanie się	staną się	stał się	<i>bli</i>
---------------------	-----------	-----------------	------------

På samma sätt böjs bl.a. följande sammansättningar:

dostanie, dostał < dostaje, dostawał *erhålla, få*

przestanie, przestał < przestaje, przestawał *sluta*

wstanie, wstał < wstaje, wstawał *resa sig upp, stiga upp*

zostanie, został < zostaje, zostawał *bli*

Presens/futurum på **-dnie/-dną**, preteritum på **-dł**, infinitiv på **-ść**

< **kradnie** kradną **kradł** *stjäla* p.part: **kradiony**
inf: **kraść**

Presens/futurum på **-dzie/-dą**, preteritum på **-dł**, infinitiv på **-ść**

< **kładzie** kładą **kładł** *åka* inf: **kłaść**

< **wiedzie** wiodą **wiódł** *föra* pret: **wiedli**
inf: **wieść**

Presens/futurum på **-cie/-tą**, preteritum på **-tł**, infinitiv på **-ść**

< **plecie** plotą **plótł** *fläta* pret: **pletli**
inf: **pleść**

Presens/futurum på **-sie/-są**, preteritum på **-sł**, infinitiv på **-ść**

< **niesie** niosą **niósł** *bära* inf: **nieść**

Presens/futurum på **-zie/-zą**, preteritum på **-zł**, infinitiv på **-źć**

< **gryzie** gryzą **gryzł** *bita* inf: **gryźć**

< **wiezie** wiozą **wiózł** *forsla* inf: **wieźć**

Presens/futurum på **-gnie/-gną**, preteritum på **-gł**, infinitiv på **-c**

< **biegnie** biegną **biegł** *forsla* inf: **biec**

> **legnie** legną **legł** *lägga sig* inf: **lec**

Presens/futurum på **-knie/-kną**, preteritum på **-kł**, infinitiv på **-c**

< **cieknie** ciekną **ciekł** *rinna, flyta, läcka* inf: **ciec**

På samma sätt böjs bl.a. följande sammansättningar:

ucieknie, uciekł, uciec < *rymma*

Presens/futurum på **-że/-gą**, preteritum på **-gł**, infinitiv på **-c**

< **może** mogą **mógł** *kunna* inf: **móc**

< **strzeże** strzegą **strzegł** *wakta* inf: **strzec**

< **strzyże** strzygą **strzygł** *klippa* inf: **strzyc**

På samma sätt böjs bl.a. följande sammansättningar:

pomoże, pomógł, imp: **pomóż, pomóc** < *hjälpa*

Presens/futurum på **-cze/-ka**, preteritum på **-kt**, infinitiv på **-c**

< piecze	pieką	piekt	<i>baka, steka</i>	inf: piec
< tlucze	tluką	tlukt	<i>banka</i>	inf: tluc
< wlecze	wloką	włókt	<i>släpa</i>	inf: wlec

Oregelbundna:

< idzie	idą	szedł	gå	pret: szła, szli imp: idź gå imp: chodź kom inf: iść v.subst: (-jście)
----------------	-----	-------	----	---

Alla övriga prefigerade verb har futurumformer och imperativ med **-jdzie** i stället för **idzie**, t.ex. **przyjdzie** *komma*. Prefix som slutar på konsonant får en flyktig vokal i alla former utom 1-form maskulinum som ju i sig innehåller en flyktig vokal, t.ex. **wejdzie, wszedł, weszła, wejść** *gå in*.

> znajdzie	znajdą	znalazł	<i>hitta</i>	p.part: znaleziony inf: znaleźć
-------------------	--------	---------	--------------	--

< jedzie	jadą	jechał	<i>åka</i>
-----------------	------	--------	------------

> siądzie	siadą	siadł	<i>sätta sig</i>	pret: siedli inf: siąść
------------------	-------	-------	------------------	--

< śmie	śmi(ej)ą	śmiał	<i>våga</i>	1ps pres: śmiem imp: śmieję
---------------	----------	-------	-------------	--

< umie	umieją	umiał	<i>åka</i>	1ps pres: umiem imp: umieję
---------------	--------	-------	------------	--

< rozumie	rozumieją	rozumiał	<i>förstå</i>	1ps pr: rozumiem imp: rozumieję
------------------	-----------	----------	---------------	--

< je	jedzą	jadł	<i>äta</i>	1ps pres: jem imp: jedz pret: jedli inf: jeść p.part: jedzony v.subst: jedzenie
-------------	-------	------	------------	--

< wie	wiedzą	wiedział	<i>veta</i>	1ps: wiem imp: wiedz
--------------	--------	----------	-------------	---------------------------------------

> powie	powiedzą	powiedział	<i>säga</i>	1ps: powiem imp: powiedz
----------------	----------	------------	-------------	---

På samma sätt böjs även andra sammansättningar, bl.a. > **odpowie, odpowiedział** *svara*.

Verbet *być* *vara*

<i>presens</i>	<i>preteritum</i>		
jestem	byłem	byłam	
jesteś	byłeś	byłaś	
jest	był	była	było
jestśmy	byliśmy	byłyśmy	
jestście	byliście	byłyście	
są	byli	były	
<i>futurum</i>			
będę			
będziesz			
będzie			
będziemy			
będziecie			
będą			
<i>imperativ</i>	<i>infinitiv</i>		
 bądź	być	> <i>vara</i>	
 bądźmy			
 bądźcie			
niech pan(i) będzie			
niech państwo będą			
proszę być			
<i>presens gerundium</i>	<i>preteritum gerundium</i>		
będąc	(-bywszy)		
<i>presens particip</i>	<i>preteritum particip</i>		
będący	(-byty)		
	<i>verbalsubstantiv</i>		
	bycie		

Formen **bywszy** finns som adjektiv i betydelsen *före detta*.

Andra typer av predikat

Det adjektiviska ordet **powinię** *skyldig* uppför sig snarast som ett hjälpverb och har följande böjningsformer.

presens

	<i>mask</i>	<i>fem</i>	<i>neutr</i>
<i>1 p sg</i>	powinię	powin	
<i>2 p sg</i>	powinię	powinna	
<i>3 p sg</i>	powinię	powinna	powinno
	<i>vir</i>	<i>non-vir</i>	
<i>1 p pl</i>	powinni	powinny	
<i>2 p pl</i>	powinni	powinny	
<i>3 p pl</i>	powinni	powinny	

preteritum

	<i>mask</i>	<i>fem</i>	<i>neutr</i>
<i>1 p sg</i>	powinię	powin	
<i>2 p sg</i>	powinię	powinna	
<i>3 p sg</i>	powinię	powinna	powinno
	<i>vir</i>	<i>non-vir</i>	
<i>1 p pl</i>	powinni	powinny	
<i>2 p pl</i>	powinni	powinny	
<i>3 p pl</i>	powinni	powinny	

konjunktiv

	<i>mask</i>	<i>fem</i>	<i>neutr</i>
<i>1 p sg</i>	powinię	powinna	
<i>2 p sg</i>	powinię	powinna	
<i>3 p sg</i>	powinię	powinna	powinno
	<i>vir</i>	<i>non-vir</i>	
<i>1 p pl</i>	powinni	powinny	
<i>2 p pl</i>	powinni	powinny	
<i>3 p pl</i>	powinni	powinny	

Predikaten **widać** *det syns, man ser*, **słyschać** *det hörs, man hör*, **czuć** *det luktar, det känns, man känner*, **stać** *har råd* fungerar som presensformer. Svenskans subjekt vid dessa verb motsvaras av polskt direkt objekt i akkusativ. I nekad sats står förstås objektet i genitiv.

Pukanie słyschać bardzo wyraźnie. *Knackningen hörs mycket tydligt.*

Słyschać cię i widać. *Du både hörs och syns.*

Nie widać drogi. *Vägen syns inte.*

Teraz widać ją dobrze. *Nu syns den bra.*

Nie stać nas na to. *Vi har inte råd med det.*

Już czuć zapach winny. *Man kan redan känna lukten av skuld.*

Verbet **czuć** *känna* finns dock även som helt vanligt transitivt verb.

Preteritum bildas med hjälp av formen **było**.

W korytarzu słyschać było głos Ady. *I korridoren hördes Adas röst.*

Czuć było od niego czosnek. *Han luktade vitlök.*

Futurum bildas med hjälp av formen **będzie**.

Nie będzie go widać na odległość. *Han kommer inte att synas på avstånd.*

Czy rodzinę stać będzie na podróż? *Kommer familjen att ha råd med resan?*

Konjunktiv bildas med hjälp av formen **byłoby**.

Nie byłoby mnie stać na to. *Jag skulle inte ha råd med det.*

Bildning av rörelseverb med prefix

do-

ända till, fram till

dojechać < dojeżdżać *komma fram*

tilllägg

dopisać < dopisywać *skriva till*

na-

på, fast

nakleić < naklejać *klistra på*

Med det reflexiva pronomenet **się** uttrycks *tills man fått nog*

najeść się < *äta sig mätt*

nad-/nade-

spara tid, i förväg, genväg

nadrobić < nadrabiać *arbeta i kapp*

ob-/obe-

runt omkring

obejść < obchodzić *gå runt*

od-/ode-

från, bort

odnieść < odnosić *bära bort*

tillbaks, som svar

odpisać < odpisywać *skriva svar*

pod-/pode-

in under

podłożyć < podkładać *lägga under*

upp

podnieść < podnosić *lyfta upp*

fram till, nära intill

podejść < podchodzić *gå fram till*

Taksówka podjechała. *Taxin hade kört fram.*

prze-*igenom***przebić < przebijać** *slå igenom**över, tvärs över***przejsć < przechodzić** *gå över***przy-***hit, fram, till (målet)***przynieść < przynosić** *komma bärande, hämta***przyjsć < przychodzić** *komma (gående)***Piotr przychodzi do pracy o ósmej. Piotr kommer till arbetet klockan åtta.****roz-/roze-***isär, åt olika håll, sönder. Det reflexiva pronomenet används vid intransitiva verb***rozdać < rozdawać** *dela ut***rozbić < rozbijać** *slå sönder**isär, åt olika håll, sönder. Vid intransitiva verb används det reflexiva pronomenet.***rozejść się < rozchodzić się** *gå åt olika håll, skingras***rozbić się < rozbijać się** *gå sönder***w-/wę-***in i***węjsć < wchodzić** *gå in**upp***węjsć < wchodzić** *gå upp***Pacjent wchodzi do gabinetu lekarza. Patienten kommer in i läkarens mottagningsrum.****Irena wsiada do pociągu. Irena stiger ombord på tåget.****wy-***ut, ur***wynieść < wynosić** *bära ut***wyjechać < wyjeżdżać** *resa ut ur***wypić < wypijać** *dricka ur**från, bort***wyjechać < wyjeżdżać** *resa iväg*

Pacjent wychodzi z gabinetu. *Patienten kommer ut från mottagningsrummet.*

Irena wysiada z pociągu. *Irena stiger av tåget.*

z-/ze-

Detta prefix skrivs ortografiskt **s-** före tonlös konsonant utom /s/, /ś/, /š/.
ner

zjechać < zjeżdżać   *åka ner*

tillsammans, ihop.

zebrać < zbierać   *samla*

zżyć < zszywać   *sy ihop, häfta ihop*

tillsammans, ihop. Vid intransitiva verb används det reflexiva pronomenet.

zebrać się < zbierać się   *samlas*

skupić się < skupiać się   *koncentrera sig*

za-

bakom

zajść < zachodzić   *gå bakom*

Andra avledningarna med prefix

na- się fullbordat göra ngt tills man fått nog

napić się *dricka sig otörstig*

napracować się *arbeta sig trött, slita*

po- fullbordat liten stund

porozmawiać *prata en stund*

Kongruens

Vid räkneord

2, 3, 4 och alla högre tal som slutar på 2, 3, 4 följs av nominativ plural. Talet två heter **dwa** om det följande substantivet är maskulint eller neutralt, **dwie** om det är feminint.

dwa pomidory

dwie pomarańcze

trzy jogurty

cztery paczki

dwadzieścia dwa tygodnie

pięćdziesiąt trzy godziny

Alla andra tal följs av genitiv plural. Tal som slutar på ett slutar på polska alltid på **jeden** oavsett det följande substantivets genus.

pięć pomidorów

jedenaście godzin

trzydzieści jeden godzin

sto jeden dziewczyn

Adjektiv och pronomen som står efter räkneordet står i genitiv plural.

pięć dużych pomidorów

Pronomen och adjektiv som står före räkneordet står i nominativ plural.

te pięć pomidorów, moje dziesięć koron

Subjekt - predikat

Om subjektet består av flera ord som står efter predikatet rättar sig predikatet oftast bara efter det första ordet.

W pokoju jest duży stół, cztery fotele i meblościanka.

Om subjektet utgörs av människor tar man dock hänsyn till hela gruppen.

Do nas przyszli babcia i dziadek.

Om huvudordet i subjektet står i genitiv står predikats verbet i singular och i preteritum dessutom i neutrum.

W pokoju jest pięć foteli.

W poniedziałek przyszło pięć nowych studentek.

W Szwecji mieszka prawie dziewięć milionów ludzi.

I utpekande och förklarande satser med **to** *det* + *być* vara skall pronomenet alltid stå i neutrum singular medan verbet rättar sig efter det första av de följande substantiven.

To jest Kasia i Jacek. *Det är Kasia och Jacek.* **To jestem ja.** *Det är jag.* **To są moje dzieci.** *Det är mina barn.*

Kto *vem*, **ktoś** *någon*, **nikt** *ingen* kräver maskulinum singular.

Co *vad*, **coś** *något*, **nic** *inget* kräver neutrum singular.

Prepositioner

blisko + Gen *nära*

dla + Gen *för, åt*

dzięki + Dat *tack vare*

do + Gen *till, in i*

mimo + Gen *trots*

Uttryck

mimo wszystko (ack.) *trots allt*, **mimo to** (ack.) *trots det*

mimo woli *ofrivilligt*

na + Ins (position), **na** + Ack (förflyttning och annat) *på, till, för*

Handling utförs så att den är färdig (senast) vid en viss tidpunkt.

Przyjadą na trzecią. *De kommer till klockan tre.*

nad + I (position), **nad** + A (förflyttning) *ovanför, över*

Används vid ord som betecknar vatten.

jechać nad morze *åka till havet*, **być nad jeziorem** *vara vid en sjö*

naprzeciw(ko) + G *mittemot*

o + L *om (about), klockan*

obok + G *bredvid*

od + G *från*

Uttrycker den tidsrymd man inte gjort en viss sak.

Nie widziałem go od dziesięciu lat. *Jag har inte sett honom på tio år.*

około + G *omkring*

oprócz + Gen *förutom*

po + L *efter, runt i, runt på*

Uttrycker rörelse inom visst begränsat område.

Lubię spacerować po parku. *Jag tycker om att promenera i parken.*

Uttryck

po kolei *i tur och ordning*

po + A *efter, för att hämta/köpa, (ända) till*

Uttryck avseende gång

po raz trzeci *för tredje gången*

pod + I (position), **pod** + A (förflyttning) *under*

podczas + Gen *under* (om tid, uttrycker samtidighet)

poza + Ins (position), **poza** + A (förflyttning) *utanför*

poza + I *förutom, utanför*

przeciw(ko) + D *mot*

przed + I (position), **przed** + A (förflyttning) *före, för ... sedan*

przez + A *genom, på grund av, av*

Används för att uttrycka agenten.

Uttrycker utsträckning under viss tid

Byłem chory przez cały tydzień. *Jag var sjuk i en hel vecka.*

przy + L *vid*

temu + A *för ... sedan* postposition!

u + G *hos*

w + L (position), **w** + A (förflyttning och annat) *i*

vid veckodagar

w *środe* på onsdag

wbrew + Dat *trots, mot, i strid med*

według + G *enligt*

z + G *från, ur, av*

z + I *med*

za + A *för*

za + I (position), **za** + A (förflyttning) *bakom, bortom*

wyjsć za mąż (ack. = nom.) *gifta sig*

za + Ins *för* (åsikt, omröstning)

Jestem za. *Jag är för.*

Prefigerade prepositioner

spod, znad, zprzed, zpoza, zpomiędzy + G *från en plats under, ovanför, framför, bakom, mellan*

Position kontra förflyttning

Vid ord som betecknar yta används **na** + A *till*, **na** + L *på*, **z** + G *från, ur*.
na boisko, na boisku, z boiska *till, på, från idrottsplatsen*

Vid ord som betecknar utrymme används **do** + G *till, in i*, **w** + L *i*, **z** + G *från, ur*.

do szkoły, w szkole, ze szkoły *till, i, från skolan*

Vid ord som betecknar person används **do** + G *till*, **u** + G *hos*, **od** + G *från*.
do mamy, u mamy, od mamy *till, hos, från mamma*

För att beteckna närhet till visst objekt används **do** + G *till*, **przy** + L *vid*, **od** + G *från*.

do granicy, przy granicy, od granicy *till, vid, från gränsen*

För att beteckna närhet till byggnad eller ort eller position under ett objekt används **pod** + A *till*, **pod** + I *i närheten av, vid*, **spod** + G *från*.

pod Warszawę, pod Warszawą, spod Warszawy *till en plats, på en plats, från en plats utanför Warszawa*, **pod dywan, pod dywanem, spod dywanu** *in under, under, från en plats under mattan*

För att beteckna närhet till vatten eller position ovanför ett objekt används **nad** + A *upp över* **nad** + I *ovanför, över* **znad** + G *från*.

nad morze, nad morzem, znad morza *till havet, vid havet, från havet*, **nad stół, nad stołem, znad stołu** *upp över, ovanför, från en plats ovanför bordet*

För att beteckna position framför ett objekt används **przed** + A *framför* **przed** + I *framför* **sprzed** + G *från*.

przed sklep, przed sklepem, sprzed sklepu *till en plats, på en plats, från en plats framför affären*

För att beteckna position bakom, bortom eller utanför ett objekt används **(po)za** + A *bakom, bortom, utanför* **(po)za** + I *bakom, bortom, utanför* **spoza** + G *från en plats bakom, bortom, utanför*. **Za** används för plats nära objektet, **poza** för mera avlägsen plats.

(po)za miasto, (po)za miastem, spoza miasta *till en plats, på en plats, från en plats utanför staden*, **za szafę, za szafą, spoza szafy** *in bakom, bakom, från en plats bakom skåpet*

För att beteckna position mellan eller bland objekt används **między** + A *in bland* **między** + I *bland, mellan* **spomiędzy** + G *från*.

między drzewa, między drzewami, spomiędzy drzew *till en plats, på en plats, från en plats bland träden*

Vid många grundläggande placeringsverb, t.ex. **kłaść** > **położyć** *lägga*, **stawiać** > **postawić** *ställa* använder polskan, precis som svenskan, oftast preposition med kasus som betecknar befintlighet fastän det i dessa fall egentligen är fråga om rörelse.

Położ to na stole. Lagg det på bordet. Siadaj między nami. Sätt dig

mellan oss.

Rörelse inom en begränsad yta (rörelse inom befintlighetens ram) uttrycks med prepositionen **po** + L (*omkring*) *på, i*.

Ptaki latają po niebie. *Fåglarna flyger över himmelen.* **Przez całą godzinę błądziłam po ulicach.** *I en hel timme irrade jag omkring på gatorna.* **Chodziliśmy po mieście.** *Vi gick omkring i staden.*

men

Byliśmy w mieście. *Vi var i staden.*

Yta kontra utrymme

do + G betecknar rörelse in i ett slutet rum och **w** + L betecknar befintlighet i ett slutet rum.

do, w banku till, på banken, do sklepu, w sklepie till, i affären, do, w restauracji till, på restaurang, do urzędu, w urzędzie till, på kontoret

De förekommer dock även vid ord som betecknar väl avgränsade mera öppna utrymmen.

do, w parku till, i parken, do, w rynku till, på torget

na + A betecknar rörelse mot en yta och **na** + L betecknar befintlighet på en yta.

na boisko, na boisku till, på idrottsplatsen, na lotnisko, na lotnisku till, på flygplatsen,

Na förekommer även vid många ord som snarare betecknar verksamhet än byggnad.

na dworzec, na dworcu till, på stationen, na koncert, na koncercie till, på en konsert, na ministerstwo, na ministerstwie till, på ministeriet, departementet, na pocztę, na poczcie till, på posten, na stadion, na stadionie till, på stadion, na uniwersytet, na uniwersytecie till, på universitetet, na wystawę, na wystawie till, på en utställning, na zebranie, na zebraniu till, på mötet

Vidare förekommer **na** även vid ord som betecknar nivåer.

na parter, na parterze till, på bottenvåningen, na piętro, na piętrze på övervåningen, na trzecie piętro, na trzecim piętrze till, på tredje våningen

I många fall kan båda typerna av prepositioner förekomma beroende på hur

man ser på situationen, som en öppen yta eller som ett rum.

Idę na basen. *Jag skall gå till badet.* **Skoczyłem do basenu.** *Jag hoppade i bassängen.* **Rano byłem na basenie.** *I morse var jag vid badet.* **W basenie jest pełno dzieci.** *I bassängen är det fullt av barn.*

Ord för länder och orter behandlas normalt som rum.

do Polski, w Polsce *till, i Polen*, **do Warszawy, w Warszawie** *till, i Warszawa*

Vid ord som historiskt sett snarare betecknar regioner än länder används prepositionen **na**.

na Białoruś, na Białorusi *till, i Vitryssland*, **na Ukrainę, na Ukrainie** *till, i Ukraina*, **na Węgry, na Węgrzech** *till, i Ungern*, **na Litwę, na Litwie** *till, i Lettland*

Ett stort antal regioner betraktas också som ytor.

na Bałkany, na Bałkanach *till, på Balkan*, **na Florydę, na Florydzie** *till, i Florida*, **na Mazowsze, na Mazowszu** *i Mazowsze*, **na Mazury, na Mazurach** *till, i Masurien*, **na Podhale, na Podhalu** *till, i Podhale*, **na Pomorze, na Pomorzu** *till, i Pommern*, **na Śląsk, na Śląsku** *till, i Silesien*

men t.ex.

do Małopolski, w Małopolsce *till, i Lillpolen*

Likaså används prepositionen **na** vid en rad namn på stadsdelar.

na Mokotów, na Mokotowie *till, i Mokotów*, **na Żoliborz, na Żoliborzu** *till, i Żoliborz*, **na Pragę, na Pradze** *till, i Praga* (stadsdel i Warszawa)

men

do Pragi, w Pradze *till i Prag* (Tjeckiens huvudstad)

Sammansatta prepositionsuttryck

Det är svårt att bestämt avgöra vad som är en fras och vad som är en komplex preposition. T.ex. följande uttryck är dock så frekventa att de ofta betraktas som prepositioner.

przy pomocy + G *med hjälp av*

Rektion

Vid verb

brać udział w + Lok *delta i något*

czekać na + Ack *vänta på någon*

grać na + Lok *spela* (ett instrument)

grać w + Ack *spela* (ett spel, en sport)

myśleć o + Lok *tänka på någon*

odpowiedzieć na + Ack *svara på något*

polegać na + Lok *lita på någon*

upomnieć się o + Ack *enträget begära, fordra*

wierzyć + Dat *tro (på) någon* (personens uppriktighet)

Wierzę ci. *Jag tror dig.*

wierzyć w + Ack *tro på något* (dess existens)

Wierzysz w Boga? *Tror du på Gud?*

zależec od + Gen *bero på*

Vid adjektiv

zadowolony z + Gen

rozczarowany + Ins

bliski + Dat

Vid substantiv

prezent dla + Gen *present till någon*

list do + Gen (ur avsändarens synvinkel) *brev till någon*

list dla + Gen (ur brevbärarens synvinkel) *brev till någon*

(mieć) pretensje do + Gen *förebåelse mot någon*

En viss form av rektion avgör vilken preposition som används före ett visst substantiv.

(mieszkać) na ulicy (vanligen), **przy ulicy** (formell stil) *bo på en gata*

Tidsadverbial

Tidpunkt

Tidsadverbial som anger den tidpunkt som uttrycks av den ingående nominalfrasen utgörs oftast av nominalfras i ren genitiv eller av prepositionsfras med prepositionen **w** + lokativ.

Tego dnia ~ w tym dniu stał się cud. *Den dagen hände ett under.*

Även ren ackusativ och ren instrumentalis förekommer, men betydligt mera sällan än ren genitiv, varför bruket av dessa måste anses vara lexikaliserat. Vidare förekommer en rad olika prepositioner.

Ögonblick

Mycket korta tidsavsnitt uttrycks med **w** + L.

w tej chwili i det ögonblicket, w ostatniej chwili i sista ögonblicket, w tym momencie i det ögonblicket

Klockslag

Hel timme uttrycks med prepositionen **o** med ordningstal i lokativ.

o (godzinie) piątej klockan fem

Halv timme uttrycks med prepositionen **o** med lokativ av ett eventuellt **godzina** timme. Det följande ordningstalet står dock i genitiv som styrs av prepositionen **do** *till, mot*.

o (godzinie) wpół do piątej klockan halv fem

Utelämnas ordet **godzinie** i denna konstruktion kan även prepositionen **o** utelämnas. Detta är dock mindre vanligt

Przyszedł (o) wpół do piątej. *Han kom halv fem.*

Övriga klockslag används utan särskild preposition.

On przyjdzie dziesięć po piątej. *Han kommer tio över fem.* **On przyjdzie za dziesięć piąta.** *Han kommer tio i fem.*

Vid mer officiell tidgivning används genomgående prepositionen **o** med timme som ordningstal i lokativ följt av minuter som grundtal i nominativ.

o piątej trzydzieści klockan fem och trettio o piątej (zero) pięć klockan fem noll fem

Del av dag

Del av dag uttrycks på en rad lexikaliserade sätt. Då bestämningar ingår i nominalfrasen är konstruktionen ofta annorlunda än när huvudordet används självständigt.

o świcie *i gryningen*

rano ~ **rankiem** ~ **z rana** *på morgonen*, **wczesnym rankiem** *tidigt på morgonen*

do południa ~ **przed południem** *på förmiddagen*

w południe *på middagen*

po południu *på eftermiddagen*, **w to popołudnie** *den eftermiddagen*,

w pewne poniedziałkowe popołudnie *en viss måndagseftermiddag*

wieczorem ≥ **wieczór** *på kvällen*, **pewnego wieczoru** *en viss kväll*

w nocy ~ **nocą** *på natten*, **dzisiejszej nocy** *i natt*, **tej nocy** *den natten*

Dag

Dag uttrycks på den rad lexikaliserade sätt.

w dzień *på dagen*, *dagtid*

Med substantiviska bestämningar används i singular **w dniu** men i plural **w dni** ≥ **dnie**.

w dniu urodzin *på födelsedagen*, **w dniu otwarcia wystawy** *på dagen för utställningens öppnande*, **w dni trwania Targów Poznańskich** *under dagar då mässan i Poznań pågår*

Med adjektiviska bestämningar används som regel genitiv men ofta även w + L.

tego dnia ~ **w tym dniu** *den dagen*, **pierwszego dnia** ~ **w pierwszym dniu** *första dagen*, **pewnego dnia** *en viss* ~ *vacker dag*

Veckodag uttrycks med prepositionen w + A.

w poniedziałek *på måndag*, *i måndags*, **w wtorek** *på tisdag*, *i*

tisdags, **w** ≥ **w** **środe** *på onsdag*, *i onsdags*, **w** ≥ **w** **czwartek** *på*

torsdag, *i torsdags*, **w piątek** *på fredag*, *i fredags*, **w sobotę** *på lördag*,

i lördags, **w niedzielę** *på söndag*, *i söndags*

w przyszłą ~ **następną niedzielę** *nästa söndag*, **w ubiegłą** ~ **tamtą**

sobotę *förra lördagen*, *i lördags*

Datum som tidsadverbial anges med ordningstal i maskulinum genitiv singular. Eventuell angivelse av månad och år står som genitivattribut till

ordningstalet.

Urodziłem się trzeciego marca. *Jag är född den tredje mars.*

Datumangivelsen kan fakultativt föregås av **dnia** eller **w dniu**.

Dnia ~ W dniu pierwszego maja

Om datum anges endast med siffror står likaså båda leden i genitiv.

Urodziłem się trzeciego piątego. *Jag är född den tredje i femte.*

Helgdag uttrycks med **w** eller **na** med ackusativ. Det är dock en semantisk skillnad.

w ~ na Boże Narodzenie på, i, till jul, **w ~ na Sylwestra** på, till nyårsafton, **w ~ na Wielkanoc** på, i, till påsk

Vecka

Vecka uttrycks med prepositionen **w** + L.

w tym tygodniu den här veckan, **w przyszłym tygodniu** nästa vecka

Månad

Månad uttryck med prepositionen **w** + L.

w lutym i febrauri, **w marcu** i mars, **w tym miesiącu** den här månaden, **w przyszłym ~ następnym miesiącu** nästa månad

Årstid

Årstid uttrycks antingen med preposition (**w** + L, **na** + A, **na** + L) eller med ren instrumentalis.

zimą ~ w zimie på vintern, **wiosną ~ na wiosnę** på våren, **latem ~ w lecie** på sommaren, **jesienią ~ na jesieni** på hösten

Då bestämmingar finns används ren genitiv.

pewnego przepięknego lata en viss fantastiskt vacker sommar

År

År anges med prepositionen **w** med lokativ. (någon gång genitiv)

w tym roku i år, **w zeszłym ~ ubiegłym ~ tamtym roku** ↗ zeszłego ~

ubiegłego ~ tamtego roku *förra året*

Årtal som självständigt tidsadverbial uttrycks med prepositionen **w** med ordningstal i lokativ singular maskulinum som fakultativt föregås eller följs av ordet **roku**.

Urodziłem się w tysiąc dziewięćset dwudziestym piątym (roku) ~ w (roku) tysiąc dziewięćset dwudziestym piątym. *Jag är född 1925.*

Årtal som bestämning till datum, månad, årstid eller dyl. står med ordningstal i genitiv singular maskulinum eller i vardagligt språk med grundtal i nominativ. Ordet **roku** kan fakultativt föregå eller följa efter årtal som står i genitiv men bara föregå årtal som står i nominativ. Dessutom kan år som bestämning till datum någon gång uttryckas med hjälp av den vanliga adverbialfrasen med prepositionen **w + L**.

Urodziłem się trzeciego marca (roku) tysiąc dziewięćset dwudziestego piątego ~ trzeciego marca tysiąc dziewięćset dwudziestego piątego (roku) ∞ trzeciego marca (roku) tysiąc dziewięćset dwadzieścia pięć ≥ trzeciego marca w tysiąc dziewięćset dwudziestym piątym (roku). *Jag är född den tredje mars 1925.*

En följd av år anges med **w latach *under åren*** följt av det första och sista året i raden. Dessa årtal utläses antingen som grundtal i nominativ utan något som helst inskott mellan de båda årtalen eller med tillägg av prepositionerna **od + G *från*** och **do + G *till*** vilka då båda följs av ordningstal i genitiv singular maskulinum. Eventuellt kan det första årtalet stå som grundtal i nominativ och det andra föregås av **do *till***.

w latach 1945 – 1949 (tysiąc dziewięćset czterdzieści pięć tysiąc dziewięćset czterdzieści dziewięć ~ od tysiąc dziewięćset czterdziestego piątego do tysiąc dziewięćset czterdziestego dziewiątego ~ tysiąc dziewięćset czterdzieści pięć do tysiąc dziewięćset czterdziestego dziewiątego) *under åren 1945 - 1949*

Årtionde, åhundrade, årtusende

Årtionde, århundrade och årtusende uttrycks med prepositionen **w + L**.
w następnym dziesięcioleciu *nästa årtionde,*

Övriga uttryck

Vid företeelser som inte är tidsbeteckningar används huvudsakligen följande prepositioner.

podczas + G *under*

Prąd wysiadł podczas burzy. *Strömmen gick under åskvädret.*

przy + L *under, vid*

Ssłuchał muzyki przy pracy. *Han lyssnade på musik under arbetet.*

Śpiewał przy goleniu. *Han sjöng under rakningen.* **Porozmawiam z nią przy kolacji.** *Jag skall tala med henne vid kvällsmaten.*

w czasie +G *under*

Zginęła w czasie wojny. *Hon dog under kriget.*

za + G *under (...s tid)* (används framför allt med personnamn)

Dessutom förekommer vissa fraseologiserade uttryck.

tym razem *den (här) gången*, **innym razem** *en annan gång*

Upprepning

Vissa tidsadverbial som uttrycker upprepning står i instrumentalis plural.

Wiezorami było słycać wycie wilków. *Om kvällarna hördes vargarnas ylande.*

chwilami *vissa studner*, **czasami** ~ **od czasu do czasu** *ibalnd*,

momentami *vissa ögonblick*

Även andra lexikaliserade uttryck förekommer.

po nocach *om nätterna*

Relativ tidpunkt

Tidsadverbial som anger en tidpunkt som står i relation till den ingående nominalfrasen konstrueras på följande sätt.

do + G *till*

Muszę to zrobić do soboty. *Jag måste göra det till på lördag.*

między + I *mellan*

między drugą a trzecią *mellan klockan två och klockan tre*

na + A *till* (dvs. *senast* vid en viss tidpunkt, *strax före* en viss tidpunkt, så att någon/något är redo vid den angivna tidpunkten)

Przyjdź na piątą. *Kom till klockan fem.* **Buty będą gotowe na sobotę.** *Skorna kommer att vara färdiga till på lördag.* **Umówiliśmy się na szóstą.** *Vi har avtalat möte (till) klockan sex.*

po + L *efter*

Po obiedzie pójdziemy na spacer. *Efter middagen skall vi gå på en*

promenad.

przed + I *före*

Przed spacerem wypijemy kawę. *Före promenaden dricker vi kaffe.*

I vissa lexikaliserade uttryck används prepositionen **po** + A *fram till (och med)*.

Tego nie umie po dziś dzień. *Det kan han inte den dag i dag är.*

aż po dzisiejsze czasy *ända fram till nutid*, **aż po nasze czasy** *ända fram till vår tid*

Dessutom påträffas vissa improduktiva lexikaliserade tidsuttryck.

nad ranem *fram emot morgonen*, **pod wieczór** *fram emot kvällen*

Om datumangivelse eller klockslag följer efter sådan prepositione är det bara det första ledet, dvs. huvudordet, som styrs av prepositionen. Övriga led, dvs. bestämmingar, kvarstår oförändrade.

przed marcem *före mars* men **przed trzecim (dneim) marca**¹ *före den tredje mars*, **przed piątą** *före klockan fem* men **przed wpół do piątej**² *före klockan halv fem*, **Przyjdź na piątą.** *Kom till klockan fem.* men **na wpół do piątej**³ *till klockan halv fem.*

Tidsadverbial som anger en tidpunkt som står i relation till talögonblicket konstrueras på följande sätt.

przed + I *för ... sedan*

przed godziną *för en timme sedan*, **przed tygodniem** *för en vecka sedan*

A + **temu** *för ... sedan*

Dwa dni temu dzwoniła do mnie. *För två dagar sedan ringde hon till mig.*

za + A *om*

Za tydzień wyjeżdżam do Warszawy. *Om en vecka reser jag till Warszawa.*

Tidsadverbial som anger en tidpunkt som står i relation till en genom kontexten underförstådd tidpunkt konstrueras på följande sätt.

do + G *inom*

Zamówienie zostanie zrealizowane do pięciu dni. *Beställningen*

¹ I talspråket kan man även träffa på **przed trzecim marcem**.

² I talspråket kan man även träffa på **przed wpół do piątej**.

³ I talspråket kan man även träffa på **na wpół do piątej**.

kommer att expedieras inom fem dagar.

po + L *efter*

Wrócili po godzinie. *De kom tillbaks efter en timme.*

Tidslängd

Tidslängd uttrycks med ren akkusativ eller ibland med prepositionen **przez** + A.

Czekał (przez) godzinę. *Han väntade (i) en timme.* **Żył dziewięćdziesiąt lat.** *Han levde i nittio år.* **Cały czas mówił o sobie.** *Han talade hela tiden om sig själv.*

Då handlingen påbörjats i det förflutna och fortfarande pågår/pågick används prepositionen **od** + G *i, sedan*. (Observera att presens används motsvarande svenskt perfekt och preteritum motsvarande svenskt pluskvamperfekt.) Någon gång förekommer i stället nominalfras i akkusativ åtföljd av adverbet **już nu, redan**.

Czeka od dwóch godzin. *Han har väntat i två timmar.* **Pracował tu od pięciu lat.** *Han hade arbetat här i fem år.* **Czeka już dwa lata.** *Han har (redan) väntat i två år.* **Czekał już dwa lata.** *Han hade (redan) väntat i två år.*

do + G *till*

Poczekaj do szóstej. *Vänta till klockan sex.*

na + A *i, Ø*

Wyjdę na chwilę. *Jag går ut en stund.* **Pojadę do Grecji na trzy tygodnie.** *Jag reser till Grekland i tre veckor.*

od + G *från*

Od marca do listopada nie było śniegu. *Från mars till november fanns det ingen snö.*

w + A *på, inom*

Zrobię to w dwa dni. *Jag gör det på två dagar.* **Upiekł to ciasto w godzinę.** *Han bakade den kakan på en timme.*

w ciągu ≥ w przeciągu + G *inom, på, under loppet av*

Potrafę to zrobić w ciągu dwóch dni. *Jag klarar av att göra det på två dagar.* **W ciągu dwóch dni oczekuję pańskiego wyjaśnienia.** *Inom loppet av två dagar väntar jag er förklaring.*

Instrumentalis plural av tidsbetecknande substantiv används för att beteckna lång tid.

Miesiącami czekała na odpowiednią okazję. *I många månader väntade hon på ett lämpligt tillfälle.* **Latami żył w nędznym pokoiku.** *I många år bodde han i ett eländigt litet rum.* **Całymi dniami pracowaliśmy.** *Vi arbetade hela dagarna.* **Czytała godzinami.** *Hon läste i många timmar.*

Även andra fraseologiserade uttryck förekommer.

we dnie (i) w nocy dag och natt

Frekvens

Frekvens uttrycks ofta genom tillägg till tidsadverbial som anger tidpunkt.

w każdy czwartek varje torsdag

Mycket vanliga är konstruktioner med **co** *varje* följt av tidsbetecknande substantiv i ackusativ.

co kwadrans, co kwartał, co miesiąc, co rano, co noc varje natt

co dziesięć lat, co trzy lata, co trzydzieści sekund, co drugi dzień, co

dwa tygodnie, co dwie godziny, co kilka dni, co sto lat

co jakiś czas, co pewien czas

Av maskulina substantiv förekommer vid vissa lexem även genitiv i denna typ av konstruktion. Frekvensen av de olika kasusen är helt och hållet lexikaliskt betingad.

co dzień ≥ co dnia varje dag, co wieczór ≥ co wieczora varje kväll

Det skall dock observeras att genitiv i ett fall är vanligast.

co roku ≥ co rok varje år

Av feminina substantiv förekommer även nominativ i denna typ av konstruktion.

co chwilę ~ co chwila varje stund, co godzinę ~ co godzina varje

timme, co minutę ~ co minuta varje minut, co niedzielę ~ co niedziela

varje söndag, co sobotę ~ co sobota varje lördag

Även frekvens som snarare hänför sig till rumsliga förhållanden uttrycks emellanåt med denna konstruktion.

co dziesięć kilometrów var tionde kilometer, co kilka kroków med ett

par stegs mellanrum, co kilka metrów med ett par meters mellanrum,

co krok för varje steg, co metr för varje meter, co rusz för varje

rörelse

Co parę zdań wymawiał jedno bardzo głośno. *Med ett par meningars mellanrum uttalade han en väldigt högt.* **Waham się co**

słowo. *Jag tvekar vid varje ord.*

Antal gånger per tidsenhet uttrycks med prepositionen **na** + A eller, om tidsuttrycket står i singular, med **w** + L.

Spotykaliśmy się raz na rok ~ w roku. *Vi träffades en gång om året.*

Spotykaliśmy się raz na dwa tygodnie. *Vi träffades en gång varannan månad.*

Med avseende på tidsenheten *dzień dag* används som regel adverbet **dziennie dagligen, om dagen.**

raz dziennie ≥ na dzień *en gång om dagen*

Även vid mått av viss mängd per viss enhet används **na** + A *i, per.*

80 kilometrów na godzinę *80 kilometer i timmen, 100 złotych na godzinę* *100 złoty i timmen*

Negation

I pågående futurum sätts negationen före hjälpverbet.

Nie będe patrzył. *Jag skall inte titta.*

I en polsk negerad sats negeras alla ord som har en negerad form, inte bara verbet.

Nigdy nikogo nigdzie nie widziałem. *Jag såg aldrig någon någonstans.*

Negationen vid verbet **myśleć** *tro* + bisats står i polskan i bisatsen, men i svenskan i huvudsatsen.

Myślę, że on nie przyjdzie. *Jag tror inte att han kommer.*

Vid verbet **bać się** *vara rädd* är negerad bisats i konjunktiv synonym med jakad bisats i indikativ. Svenskan har jakad bisats.

Boję się, żeby nie przyszedł. = Boję się, że przyjdzie. *Jag är rädd att han kommer. Boję się, że nie przyjdzie.* *Jag är rädd att han inte kommer.*

Satsfogning

Samordnande konjunktioner

I och förenar, **a** och, **men** kontrasterar.

Palenie a zdrowie. *Rökning och hälsa.*

między Warszawą a Sztokholmem i Uppsala *mellan Warszawa å ena sidan och Stockholm och Uppsala å andra sidan*

I nekad sats kan **i** och ersättas med det starkare **ani** och *inte heller*.

Nie znam go, ani go nie chcę poznać. *Jag känner honom inte och jag vill inte lära känna honom heller.*

A kan även användas efter nekad sats motsvarande svenskt *utan*.

Nie być, a mieć. *Inte vara, utan ha.*

Albo eller används i påståenden, **czy** eller används i frågor.

Wolisz kawę czy herbatę? *Föredrar du kaffe eller te?*

Dubbla konjunktioner

i ... i både ... och

albo ... albo antingen ... eller

ani ... ani varken ... eller

Underordnande konjunktioner

bo *för*

choć *trots att*

dlatego *ze* *därför att*

mimo *ze* *trots att*

ponieważ *eftersom*

więc *så*

że *att*

En frågebisats som utgör objekt inleds med **czy** *om, huruvida*.

Adam pyta, czy będziesz jutro w pracy. *Adam frågar om du kommer att vara på arbetet i morgon.*

En villkorsbisats inleds med **jeśli, jeżeli** eller **gdyby** om.

Adam się ucieszy, jeśli będziesz jutro w pracy. *Adam blir glad om du är på arbetet i morgon.*

Final bisats

Viljeverb som **chcieć** *vilja* men även verb med angränsande betydelse, t.ex. **prosić** *be*, **mówić** *säga*, **proponować** *föreslå* följs av final bisats. Sådan bisats skulle som självständig sats som regel innehålla imperativ.

Chcę, żebyś przyszedł. ← **Przyjdź!** *Jag vill att du skall komma.* ← *Kom!*

Huvudsats med negerad form av **myśleć** *tro* (*think*), **wierzyć** *tro* (*believe*), **uważać** *anse*, **sądzić** *tro*, *anta* följs av konjunktionen **żeby** *att*.

Nie ma sensu, żeby

Tempus i bisatser

Ordbildning

Adjektivbildning

-ski

n →ń pan – pański

Substantiv bildade av adjektiv.

Produktiva	-(n)ość	młody	młodość	<i>ungdom</i>
	gościnny	gościnność	<i>gästfrihet</i>	
	konsekwentny	konsekwentność	<i>konsekventhet</i>	
-stwo	bogaty	bogactwo	<i>rikedom</i>	

Andra +e zdrowy zdrowie *hälsa*

-o

-oć dobry dobroć *godhet*

-ota głupi głupota *dumhet*

-ek

-ka

-izm

-izna

OBS! -stwo massor av andra betydelser

-ostwo profesorostwo *professorn med fru*

Feminina personbeteckningar bildade av maskulina

Produktivt

+ka läggs till icke avledda substantiv

sąsiad sąsiadka *granne*

Czech Czeszka *tjeck - tjeckiska*

-tel, -ciel → -telka, -cielka

obywatel obywatelka *medborgare*

nauczyciel nauczycielka *lärare*

-ik, -ak, -arz → -iczka, -aczka, -arka

śpiewak śpiewaczka *sångare*

	urzędnik	urzędniczka	<i>kontorsarbetare</i>
	pisarz	pisarka	<i>författare</i>
-ęć → -ka			
	Niemiec	Niemka	<i>tysk - tyska</i>
-anin → -anka			
	Rosjanin	Rosjanka	<i>ryss - ryska</i>
	krakowianin	krakowianka	<i>krakowbo</i>
Mindre vanliga			
+ica	diabeł	diablica	<i>djävul</i>
många djur			
	kot	kocica	<i>katt - katta</i>
	lęw	lwica	<i>lejon</i>
	osiół	oślica	<i>åsna</i>
	tygrys	tygrysica	<i>tiger</i>
	niedźwiedź	niedźwiedzica	<i>björn</i>
	wilk	wilczyca	<i>varg</i>
-nik → -nica			
	grzesznik	grzesznica	<i>syndare</i>
+ini	bóg	bogini	<i>gud - gudinna</i>
-ca → -czyni			
	morderca	morderczyni	<i>mördare</i>
	wychowawca	wychowawczyni	<i>klassföreståndare</i>

Diminutiv

Maskulinum

+ęk, +ik, dubbel: -aszęk, -eczęk, iszęk, -ulek, -uszęk

Femininum

+ka, dubbel: -eczka, -yczka, -eńka, -ulka

Neutrum

+ko, dubbel: -eczko, -uszko, -ątko

Augmentativ

+isko

Personbeteckningar av verb, substantiv, adjektiv

-acz V   palić   palacz   eldare

S	broda	brodacz	<i>skäggig person</i>
A	bogaty	bogacz	<i>rik person</i>
-ciel V	nauczyć	nauczyciel	<i>lärare</i>
-ca V	kłamać	kłamca	<i>lögnare</i>
-arz V	malować	malarz	<i>målare</i>
S	szczęście	szczęściarz	<i>person med tur</i>
-ak V	śpiewać	śpiewak	<i>sångare</i>
A	cwany	cwaniak	<i>luring</i>
-nik			
S	cukier	cukiernik	<i>konditor</i>
-yk			
S	polityka	polityk	<i>politiker</i>
-ęc			
A	ślepy	ślepięc	<i>blind person</i>
-owiec	VS handel,	handlować	handlowiec <i>handelsman</i>
S	droga	drogowiec	<i>vägarbetare</i>
-owicz	S kariera	karierowicz	<i>karriärs människa</i>
-ator V	informować	informatör	<i>informatör</i>
+ista			
S	rasa	rasista	<i>rasist</i>
-ant			

Lokaler och platser

-nia	cukier	cukiernia	<i>konditori</i>
-ownia	ciepło	ciepłownia	<i>värmeverk</i>
-alnia	jadać	jadalnia	<i>matsal</i>
-arnia	kwiat	kwiaciarnia	<i>blomsterhandel</i>
+isko	wysypać	wysypisko	<i>soptipp</i>
-owisko	lód	lodowisko	<i>isbana</i>

Adjektiv av substantiv

Allmänna, motsvarar ofta svenska sammansatta substantiv

-owy	autobus	autobusowy	<i>buss-</i>
-ski	Poznań	poznański	<i>poznań-</i>
-ny	mięso	mięsny	<i>kött</i>

Material

-any	drewno	drewniany	<i>trä</i>
------	--------	-----------	------------

Försedd med

-aty	garb	garbaty	<i>puckelryggig</i>
------	------	---------	---------------------

Lik

-asty   gąbka   gąbczasty   *svampaktig*
Karaktäriserad av
+isty   sok   soczysty   *saftig*

Adjektiv av verb

Handlingen är karakteristisk

-liwy   dokuczać   dokuczliwy   *retsam*

Handlingen är möjlig

-alny   wymienić   wymienialny   *utbytbar*

Adjektiv av adjektiv

Förstärkningar

-utkikrótki   króciutki   *kort*

-uteńki   słaby   słabiuteńki   *svag*

-usienki   cały   całusienki   *hela*

prze-   piękny   przepiękny

Försvagningar

-aty   słodki   słodkawy   *sötaktig*

-owaty   głupi   głupowaty   *smådum*

Nominalböjningens grundläggande former
Singular

M varelse	M ting	N	F	
-Y	kons	-E -o -e	-A -a	NOM
			-A -a	ACK
-EGO -a	-u / -a	-a	-EJ -y	GEN
-YM	<i>fr.</i> +e <i>i.fr.</i> -u		-EJ <i>i.c.</i> +e <i>c.h.</i> -y <i>c.m.</i> -i	LOK
-EMU	-owi	-u	-EJ	DAT
-YM	-em		-A -a	INS
-Y	<i>fr.</i> +e <i>i.fr.</i> -u		-A -o <i>dim.c.</i> -u	VOK

Nominalböjningens grundläggande former
Plural

	M viril	M ickeviril	F	N
NOM	<i>kort</i> -owie +I <i>i.c.</i> +i/+y <i>c.</i> -e	-E <i>i.c.</i> -y <i>c.</i> -e		-a
ACK				
GEN	-YCH <i>i.c.</i> -ów <i>c.h.</i> -y <i>c.m.</i> -i			ingen ändelse bara stammen ofta flyktig vokal
LOK	-YCH		-ach	
DAT	-YM		-om	
INS	-YMI		-ami	